ŞİİR 2000

GENDAŞ KÜLTÜR

ŞİİR 2000

E

Şiir 2000

Şiirlerin yayım hakkı tek tek şairlerine
ve E dergisine aittir.

ISBN: 975-308-280-0

Gendaş Kültür
Çatalçeşme Sk. No: 19 Cağaloğlu-İstanbul
Tel: (0212) 512 33 86 - 512 94 67 (Pbx) Faks: 520 82 12
e-posta: gendas@ixir.com

E

ŞİİR 2000

Hazırlayanlar:
Hasan Öztoprak - Halil Gökhan - Buket Cengiz

GENDAŞ KÜLTÜR

ŞİİRİN EDİMİ VE YERİ

I

Şiirle umudu neredeyse birleştirmek, bir tutmak istiyorum. Ama bunu uzun yoldan yapmak istiyorum çünkü nasıl iki türlü umut varsa, şiirin de iki türlüsü vardır, biri boş düşlere ve yalana dayanır; ötekisi ölümcül, yazgısaldır.

İlk olarak büyük bir ret düşünüyorum. Ne zaman birisinin eksikliğiyle, bizi oyuna getirmiş olan zamanla, tam da bulunuşun ya da, ne bileyim, anlaşmanın ortasında açılan uçurumla yüzleşmemiz, felakete uğramış biri için söylendiği gibi bunları "üstlenmemiz" gerekse, bir korunak olarak hemen söze başvururuz. Sözcük adlandırdığı şeyin ruhu gibi gelir bize, hiç leke sürülmemiş ruhu. Ve sözcük o nesnede zamanı, uzamı, yoksunluğumuzun o ulamlarını örtbas ediyorsa, nesnesini maddenin yükünden kurtarıyorsa, onun değerli özünü zedelemeden, arzumuzu ona yeniden kavuşturmak için yapar bunu. Böyle söyler adını Dante, yitirdiği Beatris'in. Bu tek sözcükle onun idesini adlandırır ve ritimlerden, uyaklardan, dilin sunduğu bütün görkem olanaklarından ona bir taraça yapmalarını, bir bulunuş şatosu, bir ölümsüzlük şatosu, bir

geri dönüş şatosu kurmalarını ister. Bütün bir şiir anlayışı, sevdiğini daha iyi kavramak için dünyayla bağlarını koparmaya çalışacaktır. O şiirin kolayca bir tür bilgi halini alması - ya da aldığını sanması - da bundandır; çünkü sıkıntılı zihin, var olanı doğal nedensellikten ayırıp bir mutlaklığın içinde dondurunca şeyler arasında benzeşime dayanan bağlantılardan başka bağlantı görmez, aralarındaki karanlık çatışmalardansa, şeylerin "uyuşumlarını", uyumlu ötedünyalarını belirtmeyi yeğler. Bilgi, özlemin son umarıdır. Şiirde, bozgunun arkasından ortaya çıkar ve bedbahtlığımızı doğrulayabilir, ama onun belirsizliği — aldatıcı vaadi — bozgun durumunu, hattâ bu durumun bütün umudumuzu bağladığımız ama yitmiş olan geleceğini gözümüzün önünde tutmaktır. Arthur Rimbaud'nun en "düşçü" şiiri olan "Anı" bu ruhu taşır:

Şu donuk su gözünün oyuncağıyım ben,
erişemiyorum,
ey hareketsiz sandal! ah, çok kısa kollar! ne o
ne bu çiçeğe...

"Ey hareketsiz sandal!" "Ey çok kısa kollar!" Bu ateşli sesin kendi itirafıyla toparlandığını ve kendi özü, tanrısal yanı saydığı ya da sandığı bir fikri yaşanmışın bayağılaştırmalarından çekip ayırdığını duyuyorum. Özün şiirinin şatosunda yetersizlik itiraf edildiğinde, bu öylesine arketipal, öylesine saf bir biçimde olur ki yetersizlik artık, bozgunu kabul eden bir arzu değil de, dünyanın zincirlerini kıran ve böylece kendini kurtarmak isteyen ruh olur.

Bu şiir ölümü unutur. Şiire bu yüzden genelde kutsal denir.

Ve tanrılar var oldukça, insan da tanrılarına inandıkça tinin bu davranışında bir mutluluk yok da değildir tabii. Severken yitirdiğimize kutsallıkta bir yer ayrılmıştır. Periler dünyanın sularını taşır. Bu dünyada aykırı, yabanıl ne varsa bir bilgeliğin içinde erir gider ya da eğer sorun ölmekse, yani ölümden korkmaksa, ölmüş tanrıyla birlikte ölünür. Tanrıların arasında şair olmak kolaydır. Ama biz tanrılardan sonra geliyoruz. Şiirsel dönüştürümü güvence altına alacak bir göğe başvurma olanağımız kalmadı ve bu dönüştürümün ciddiyetini sorgulamamız gerekiyor.

Şu soruya dönmüş oluyoruz: Neye önem veriyoruz? Gerçekten ne istiyoruz? Çürüyenin, yok olup gidenin enfeksiyonundan kaçmak ve Edgar Allen Poe'nun anlatısındaki kral gibi veba ülkesinin uzağında söz şatosuna kapanmak mı? Yoksa yitirdiğimiz nesneyi kendisi için mi seviyorduk, ne pahasına olursa olsun ona kavuşmak mı istiyoruz? Yanıt vermenin gerekli olduğunu düşünmüyorum tabii. Ama şundan kuşkum yok ki çağcıl şiir — tanrıları olmayan şiir — sözcüklerin gücünü enine boyuna değerlendirmek için ne istediğini bilmelidir. Tek istediğimiz cinnet pahasına da olsa kendimizi hiçlikten kurtarmaksa, sözcükler belki yeterli olur. Mallarmé bunu düşünmüştür, daha doğrusu ileri sürmüştür. Ama sınır tanımayan dürüstlüğü bu çabasını boşa çıkarmıştır.

II

Yine de bu ona pahalıya mal olmuştu. Tin uzlaşmazlığından, bir de elbette yöntem kararından dolayı neredeyse her şeyi eylem halinde gördüğü hiçliğe, sonluluğa, rastlantıya bırakmaya razı olmuştu. Bir kez dış görünüşler sürgün edildikten, haz ve duygular küçümsendikten sonra,

yeni ülkeyi kurmak için gerçeklikten tek istenen, şeylerin kuşku götürmeyen biçimidir, şeylerin ölümünden sonra, anının bile unutuluşundan sonra sağ kalan biçim - şans eseri sözcüğün gizemli bir biçimde yaratabilir gibi göründüğü titreşimli neredeyse siliniş. Mallarmé artık varlığın çekirdeğinden başka bir şey kurtarmak istemez ama sözcük o çekirdekten farksızmış gibi göründüğü için bunu gerçekten de başardığını sanır. Bir demiurgos dünyayı karanlıklar tarafından temelinden yıkılmaya terk etmişse, yitik yapıtı yeniden ele almak söze düşer. Sakat sözdizimine karşın söz, bilinçli sabrıyla, sakınımıyla, rastlantısal ve yersiz olanı ayıklaya ayıklaya, büyük geminin yalnızca enkazını oluşturan bu özlerden nihayet içkin olan İde'yi çıkarmaya, Kitap'tan da onu aramızda barındıracak kutsal yeri yapmaya çalışacaktır. Şiir varlığı kurtarmalıdır, varlık da bizi. Mallarmé bu işe gözlerini kör eden kibrinden mi girişti? Hayır, sahte doyumlardan nefret ettiği için girişmiştir, şiiri sevdiği için, şiiri en azından doğruluğa ulaştırma sorumluluğunun artık alınması gerektiğini duyduğu için girişmiştir.

Çünkü doğruluktan başka bir şey değildir Mallarmé'nin ulaştığı.

Dil kelâm değildir. Sözdizimimizi ne kadar biçimlendirirsek biçimlendirelim, ne kadar dönüştürürsek dönüştürelim, olanaksız sözdiziminin ancak bir eğretilemesi olarak kalacak, hep sürgün anlamına gelecektir. Ve tümcede beliren şey İde değil, yalnızca kolay sözden kaçınmamızdır, sürgün üstüne düşünmemiz, onu onaylamamızdır. Daha kötüsü var. İdelerin varlığı kendiliğinde ve kendiliğinden olduğu için ancak kendinden doğabilir, duygusal yanılgı ya da yitişle ilişkisi yoktur ve bunca saflık, bunca soğukluk, eski şiirde zihinsele duyulan kaygıyı en azından tutkuyla beslemiş olan o

"esin"e izin vermemeye zorlar şairi yapıta başlarken. Mallarmé'nin bahaneye ünlü başvurusunun anlamı budur: ortaya konulur konulmaz yok olan, artık bizi ilgilendirmeyen bir neredeyse - hiç uğruna, bizi şiirsel yaratıma sıkı sıkı bağlayan önemli bir gücün bir yana bırakılması, şairin "ünlü arkadaşı" acının feda edilmesi; o lekeli ilk bağı koparma isteminin acı yaptırımları olarak uçarılık ya da - kimilerinin dediğine göre - pislik edebiyatı. Mallarmé'nin şiiri atılımdan atılıma, arzudan arzuya bozguna uğratılmış varoluştur. "Ne mutlu ki tamamen ölüyüm", diye yazar büyük tasarısının başında Cazalis'e. Eski vaftizci düşüncedir bu tabii, daha yüksekte, kutsallıkta yeniden doğmak için bu dünyada ölme gereğidir. Şu kadarı gerçek ki Mallarmé yüreğinde ilk uyanan kaygılanma ve anlama isteğini susturmadan umamamıştır varlığın eşiğine adım atmayı. Zaten ölmüş olandan başkasına kendini sunmayan bu nimetin ne değeri vardır?

Stéphane Mallarmé eski umut eğiliminin bozgununu göstermiştir. Şeyleri için için çürüten hiçlikten söz aracılığıyla kaçılamaz, Zar Atımı artık bu umarsızlığı kutladıktan sonra bunu bilmezlikten gelemeyiz. Az önce sözünü ettiklerim gibi hiçlikten kaçmak isteyenler – kendi yaşamlarını değil de nesneyi hiçlikten kurtarmak isteyenler, yitmekten değil yitirmekten korkanlar – hepimiz sözün sığınağından bir tehlikeler ülkesine atıldık, artık bu ülkede hemen önseziler ve birçok büyük şairin tatminsizliği yeniden anlam ve yetke kazanacaktır.

III

Çünkü büyük tasarısına karşın şiir, kapalı barınağında, bilinmeyen bir varoluş, belki başka bir kurtuluş, başka bir

umut hissini hep korumuştur – en azından tuhaf ve itiraf edilemez bir zevk duymuştur.

Şiir üzerinde kanın, ölümün büyüsünü, yaralı Clorinda'nın, son nefesini veren Eurydike'nin ya da Phaidra'nın, yıkım, yoksunluk, ayrılış durumlarının etkisini nasıl unutabiliriz gerçekten de? Çobanıl şiirler bir yana bırakılırsa, bengi ağaçlar arasında, unutmak istediğimiz sınırın hayaleti gibi görünen yersiz yurtsuz ve soluk renkli bir şeylerden şiirin aldığı zevki nasıl tanımazlıktan gelebiliriz? Doğrusu, büyük yapıtlarda belirsiz bir yan vardır. İleri sürülmüş bir bengiliğin bütün şatoları, bütün yapıları arasında bir tapınağa, bir tanrının evine benzemeleri bundandır. Tapınak da oranlarla ve sayıyla, biçimlerdeki özsel tutumlulukla tehlike bölgesinde bir yasanın güvenliğini sağlamak ister. Bulanıklıktan, zamandışının billurundaki karaltıdan kurtuluruz burada. Ama tapınağın en gizli yerinde, sunağın üstünde ya da yeraltı mezarlığında, öngörülemez olan hazır bulunmaktadır. Taştan bir yüzde küçücük bir yansıma, ama hemen simetrinin ortasında yeniden fırtına kopar, yerin bilinemez temellerine inmek için o ışık arsasında bir kuyu açılmış gibidir.

Karanlığın töreni, her yapıtın yazgısıdır. Ama şiir bunu birçok zaman itiraf edemez, kendini tanımaz, yücelttiği gizemli güçlere bir özgürlük ve bir ad vermeye razı olmaz. Racine'de böyledir, ve bu merkezî yöreye, bir yıldırımın asla eksik olmadığı, buna karşın simetrik alınlıkların olanaksız bir dinginliği dile getirdiği bu yüce yerlere örnek olarak onu göstermek isterim.

Racine'in yadsımasında ne harika bir tutarlılık vardır! Nazım asla o kadar kapalı, söz dağarcığı o kadar soylu, anlamlandırmalar o kadar saf ve denetimli olmak istememiştir. Sözcüğün gerçekliğe dayattığı katı tutumluluğa uymayan hiç-

bir şey söylenemez artık. Racine'in insanı kutsal hak uyarınca şeylerden uzaktır. Daha doğrusu insanın kendi içkin krallığının temel edimlerini uzam ve zaman dışında gerçekleştirmesi için her bir şeyin ancak kişilerin yanına atanmış bir göstermeliği vardır Racine'in gündüzlük sahnesinde. Ölüm burada büyük edimlere son noktanın konulmasından başka bir şey değildir. Ölüm, ardında leke bırakmadan, zehirle, bir çırpıda, kulislerden geçer gibi gerçekleşir – ve Phaidra'nın saplantısı gibi biçimsiz ve karanlık bir şey ortaya çıkınca ölüm hiçliğin etkisinden çok varlığın zaferi olur, çünkü Phaidra ölürken gün ışığına "bütün saflığını" geri verdiğini haykırır. Racine'in kahramanı sanki evreni yalınlaştırmak, varlığı daha ağırlaştırmak için, güneşin görkemli parlayışında olabildiğince az figüre izin veren kutsallığın sarayda geçerli olan anlayışına ayak uydurmak için ölür. Ama böylesine soyut bir ölümün ne korkunç bir önemi vardır! Sanki onu kendi saf edimine indirgemek ritmini hızlandırmaktan başka bir şey yapmaz, sanki insanın ayıklanıp temizlenmiş özü, belirir belirmez silinip giden, kaypak bir cisim haline gelmiştir, kısacası, sanki özler birbirlerini sürekli yıkmadan yan yana bulunamazlar ve Racine'in sezdiği ve en yüce biçimde istediği şey, eğer kişiliklerin kımıldamadan durduğu akşam güneşiyle dolu o bahçe ise, bu kişilikler sanki kımıldar kımıldamaz ölüvereceklerdir. Berenike'deki o bilinçli, cömert, kusursuz, ama daha ilk sözleriyle felakete yol açan kişiler böyledir. İphigeneia'da ya da Phaidra'daki o uğursuz kalıtım, o ensestli kanlar da böyledir, sanki bir yandan yüce ataların karaltılarının belirdiği büyüleyici uzaklıklarda huzursuzluk ve günah gün ışığına çıkar, sanki, daha derinde, şiir ulaşılmaz gökler âlemine ulaştığını sandığı yerde, zamansal boyut yine bir maddenin bulunduğunu göstermekten başka bir şey yapmış olmaz. Güzel billûrun saydamlığında Racine bir gölge

fark eder ve onu artık görmezlik edemez. Ve ünlü sessizliğinin nedenlerinden biri pekâlâ bu olabilir. Alkestis'i sahneye koymaya girişmemiş, ölümü yenmeye çalışırken bozguna uğramamış mıydı?

Ama geçen zamanla birlikte, herhalde günahkâr saydığı büyük bir tutkuyla boyun eğdi kendisini korkutan geceye. Sevdiğini yok eden şeyi şehvetli bir incelikle dile getirir. Üzerinde düşündüğü bu ölümü ancak varlığın bir tutarsızlığı olarak, negatif bir biçimde dile getirebileceği gene de doğru olmasaydı, asla erişilmemiş bir bilinçlilik olabilecek bir şeyi çıkarır neredeyse sözün aydınlığına. Racine'in trajedisinde ölüm, özsel dünyanın ortasında bir paradoks gibi, bir bilinmezlik gibi düşünülür. Ve böylece, sanırım, güneş yüzyılı denen o yüzyılda ve gıcırdayan kumun üstünde, kapalı portakal seralarına yaklaşılmış olunuyordu. Çünkü portakal seralarını o dönemin simgesel anahtarı, üstü örtük bilinci sayıyorum ben; büyük pencereleriyle harika kemerler altında varlığın güneşine açılırlar, karanlık yerleri yoktur, kabul ettikleri o örnek çiçek ve bitkilerle gelecekteki Mallarmé bahçesini müjdelerler — ama gece, ya da gecenin anısı, onları hafif bir kan tadıyla, bir kurban kanı tadıyla doldurur, orada bir zamanlar derin bir olay olmuş gibi. Fransız portakal serası gece işaretidir, Racine'in kabul ettiği "binlerce açık yol"dan bir tanesidir, hepsinden önce de o sahipsiz ben'dir, klasik şiirin ta kendisidir, ki kendini neredeyse tanımasına karşın harekete geçmez, kendisini bir sezginin tamamlamasını bekler ve arkasından gelen şiirde hiç kuşku yok ki bu nedenle karşı konulamaz bir hayranlık uyandıracaktır.

IV

Portakal serasına gelip alnımızı onun karanlık camlarına yaslamak gerekecek. Özlerin bahçesinde bir çocuk Baudelaire görüyorum.

Klasik nazmın hep talep ettiği, daha doğrusu başlattığı edimi Baudelaire yerine getirdi demek istiyorum. Çünkü Kierkegaard'taki anlamıyla bir yürek saflığına giden yolda, en temel sezgiyi dile getirmediğinde bile klasik birlik kaygısına rastlamamak olanaksızdır. Racine'in söz anlayışı aynı zamanda bilinci basitleştirmek, bizi kimi düşüncelere, doğallıkla en önemli düşüncelere bağlamaktır ve sahte romantizmi bu dünyada rastgele bir şeye bağlamış olan saçma ilginin ötesinde Baudelaire yeniden bu köklü yoksulluğu bulur karşısında. Racine'deki ruh tekdüzeliği onun nazmında da bulunur. Ancak Racine birliği sonsuzca uzak ideal bir küre gibi görürken, Baudelaire onu duyumsal dünyanın bağrına, bilincin dışına, kendinin dışına koyar ya da orada arar. Kuğu örneğini alıyorum. Mallarmé Hirodias'la insan jestini olduğu yerde dondurup askıya almayı, yıldızlara uyarlamayı, henüz çok karanlık olan Racine'in kahramanını İde'ye dönüştürmeyi son bir kez denerken, Baudelaire uzaktan geçen, az tanınan ama özündeki kırılganlıkla, olumsallığıyla, gizemli acısıyla saygı uyandıran gerçek bir kadın koyar klasik arketipin yerine. Baudelaire o Andromakhe'yi yaratmaz, "düşünür", bu da demektir ki bilincin dışında varlık vardır ve bu basit olgu, rastlantısal bir veri oluşuyla, tin barınağından daha değerlidir. İşte bu yaralı kadının çevresinde ve uyandırdığı sevecenlikte dünya daha önceki gibi yürürlükten kalkmak ya da pitoresk şiirdeki gibi boşuna çoğalmak yerine, artık bütün harcanıp gitmiş insanların, tutsakların, yeniklerin (der Baudelaire), şimdi burada bulunuşlarını sürgünün daha da açık-

lanamaz. daha da yoksanamaz kıldığı kişilerin ufkunu açmıştır bile. Buraya fırlatılıp atılmış, burada olmaktan şaşkın. kendisi için olduğu kadar şair için de bir muamma oluşturan, ölüme mahkum ama yine de en büyük yasında çelişik şarkıyı yüreğinde yaşatma gücüne sahip olan kuğu, ölmekte olan bir şiir geleneğinde ilk kez serbestçe kabul edilmiş bireysel varoluştur. Burası ve şimdi'dir, bu sınırdır. Şiir de, saf ve şiddetli, hem duygusal hem düşünsel bir bunalımda bunu sürekli yeniden keşfetmelidir. Çünkü şiirden beklenip en sonunda Kötülük Çiçekleri'nin şairinin gerçekleştirdiği bu edim, her şeyden önce bir aşk edimidir.

> Her kim ki yitirmiştir bulunamayacak olanı
> Asla, asla!

Ona seslenir Baudelaire, tek gerçekliğin, yeri doldurulamaz gerçekliğin bu şey ya da bu kişi olduğunu onunla birlikte söyler ve kendini sözcüklere yine aynı coşkuyla, aynı acelecilikle veriyorsa da, sözcüklerin bizi büyülerken bir yandan da soyguna uğrattıklarını ve doğru kurtuluş olmadıklarını artık unutmadan yapar bunu.

Böylelikle artık şunu kesinlikle söyleyebilirim ki Baudelaire ölümlüden başka bir şey olmayana en büyük değeri vererek, kişileri ölümün ufkunda ve ölümle dikerek ölümü keşfetmiştir, çünkü Racine'in gizliden gizliye sevdiği İde'nin o basit yadsınması değil, kişilerin bulunuşunun derin bir yönü olduğunu, bir bakıma onların tek gerçekliği olduğunu artık anlamıştır ölümün. Ve Baudelaire bu mutlak dış olanı, sözün camlarındaki bu büyük rüzgârı, her ölümün kutsal kıldığı burası'nı ve şimdi'yi söyletmeye çalışacaktır şiire. Yeni ama bir o kadar da nankör bir çaba. Çünkü, Hegel'in sanki avutarak

gösterdiği gibi, söz dolaysız olandan hiçbir şeyi aktaramaz. Şu anda gece, bu sözcüklerle kendi duyumsal deneyimimi açıkladığımı düşünsem de, bu yalnızca bir çerçeve, bulunuşun silindiği bir çerçeve halini alıverir. Eskiden gözümüze en canlı görünen portreler birer paradigma olarak çıkar karşımıza. En özel sözlerimiz bizden koparak birer söylenceye dönüşür. En çok sevdiğimize ilişkin hiçbir şey söyleyememeğe mahkum muyuz? Baudelaire, bunca suçlamaya uğramasına neden olan o "doldurma sözlerle" (içine kapanmış eski nazma verilebilecek tek geçerli yanıttır gene de onlar), söz duvarına indirdiği o boğuk darbelerle, – kendine ve belki de bize karşın – geleceğin şiirine önerdiği gibi biçimsel kusursuzluğun parçalanması ve Güzelliğin yıkılmasıyla, varoluşun kanadının evrensele adanmış sözcüklerin üstünden nasıl sıyırıp geçtiğine ilişkin bir fikir vermeyi denemiştir en azından.

V

Baudelaire bununla kalmamıştır. Sözün sınırlarında ayrımsadığı buludu şiirinde daha iyi kavramak için ölmeyi – ölümü vücuduna çağırmayı ve onun tehdidi altında yaşamayı – seçtiği düşüncesini savunuyorum. Ölüdür, ölmüştür bile, bir burasında ve bir şimdide çoktan ölmüş olandır, artık Baudelaire'in bir burası ve bir şimdi betimlemesine gerek yoktur. Onların içindedir, sözü de onları taşır.

Dilde bulunuşa ulaşmak için duyulan bu neredeyse karşılanmış arzunun anlamı da sanırım şudur: zekâ, kendisinden daha büyük olan aşkın içinde silinip gitmelidir, aşkın tek barınağı acıma ya da özlem, "acı bilgi", o kaçınılmaz ve umutsuz bilgi olsa bile.

Ama, şiirin bu tür bir Stoacılık olması gerekiyorsa, ölümlü nesnenin yanı başında Baudelaire'in sık sık duyduğu tuhaf neşe ne anlama gelir? Kythera'ya Yolculuk'ta, Leş'te ya da Bir Kurban Kadın'da kuşku yok ki bu şair en korkunç şeyler karşısında, insanın varoluştaki en amansız yoksunlukları karşısında, sadizme yer vermeyen hummalı bir neşe gösterir, - en derin acımanın, bir başlangıç enerjisinin eksik olmadığı bir neşe. Aslına bakılacak olursa bu apansız hummada, ağır gelen apaçık gerçekler karşısında Dostoyevski'nin, Şestov'un sızlanmalarını anımsatan hiçbir şey yoktur. Telafisi Olmayan'ı, Çare Bulunamayan'ı ve kendi bozgununu itiraf ettiği onca şiiri yazmış olan Baudelaire, yedeğinde hiç gücü bulunmayan ve hep yorgunluğunun, sıkıntısının sınırında düşünen ve harekete geçen Baudelaire belli belirsiz bir parıltı görür ve ölümlü nesneyi, özündeki geçiciliğe karşın, bir Nimet'le özdeşleştirir gibidir. Bu yeni güneş'tir, o harika doğruluğuyla söylediği gibi; ve yapıtının şafağında onun ışınlarını izleyebiliriz, — yine de şuna dikkat etmek daha doğru olur ki Baudelaire onu tam olarak tanımak, sorun olarak ortaya koymak istemedi ya da bunu göze almadı, onu daha çok bir tür bilinmezlik, artık asla açıklanamayacak bir giz ve bir vicdan azabı olarak duydu içinde. Hiç kuşkum yok ki — bu sözleri incelememin merkezinde dile getirmek isterim — var olanın, en derininde, ölümüyle ve ölümden dolayı, bizim kurtuluşumuz olabileceğini sezmiştir Baudelaire. Ve şiirsel zorunluluk gereğince bu soruyu yeniden sormamız, tutkuya özgü bir gnosis kurmaya çalışmamız, bir bilgi yaratmamız gerekecek. O, Baudelaire, gizemli edimin önceliğini masalsı bir geçmişe ya da çocukluğun cennetine bırakmıştır.

Unutmadım, şehrin yakınındaki... Gelmiş geçmiş en güzel şiirlerden birindeki o ev, iyileştirici bir gerçekliğin billuru değil midir: bir zamanlar, gün boyu her şeye tanık olduktan

sonra gelip sade masa örtüsünün üzerinde duran güneşin. akşamleyin, dalga dalga ve muhteşem güneşin sızdığı o ev, bizim en saf durumumuz değil midir, tözselin karşılandığı, kabul edildiği yer değil midir? Burada, ya da o zamanlar, hizmetçi kadın aynı zamanda ayinin rahibesidir ve Kötülük Çiçekleri'nde andığım şiirle bir ikili oluşturan bir başka şiirde – Gönlü Yüce Hizmetçi...'de –, eski tapıncın o rahibesinin, onun anısını bile yitirdiği için şiiri ağır bir biçimde suçladığı görülür.

Bilincin tanında bir nimet vardır, sonradan bir usa, bir uykuya gömülür.

Ve Baudelaire'deki o bastırılmış ama hemen ardından verilen müjde artık hiç durmadan yayılacaktır. Emin olalım ki Rimbaud'nun içindeki mutlak istek değilse bile, en azından bu isteği şiirin karşılayabileceği kanısı ona Baudelaire'den kalmadır. Şiirin kılgısal bir eylem olduğundan artık emin olmak ister o, boş düşlerle kendi kendine mest olan, kendi acısını şarkıya dökmekle yetinen o geleneksel şiirden, kendi sözüyle, o "öznel" şiirden hiçbir şey anlamaz, – bir yerin ve formülün şiirde, gerekirse şiirin de ötesinde yoksunluğu bir nimete dönüştüreceğine inanır. Rimbaud Baudelaire kadar bilgin, Baudelaire kadar kimyacı değildi, demek istediğim, gerçeğe ve gerçeği derin saydamlığında ölçüp biçme bilgisine onun kadar yakın değildi, çünkü çocukluğunda sevgiden yoksun bırakılmıştı. Bu yüzden daha fazlasını istedi ya. Şiirin bir amaç değil, bir araç olduğunu biliyorsak, gerçekten biliyorsak, bunu ona borçluyuz, şiirden uçsuz bucaksız şeyler beklemeyi, bu arada çok korku yaratan böylesine sınırsız bir isteği, bu susuzluğu ona borçluyuz.

VI

Çok korkuya neden olmuştur, çünkü Rimbaud ve Baudelaire'in ardından gelen şiirin, ikisinin sorununu anladığı ya da ruhunu sürdürdüğü doğru değildir. Tersine, sanki korkuya kapıldı ve belki Mallarmé'de rastlanan, en azından "ölü" göğün altındaki büyük çağcıl uzamda bulunan bir karamsarlık sözünü dinlemeyi yeğledi. Boş bir dünyanın mirasını sunan ikili – ya da tek – bunalım. Yaratılmış şey artık gerçekten de hiçbir tanrıca kutsanmıyorsa, gerçekten de katıksız maddeyse, katıksız rastlantıysa, niçin ondan kaçılmaya çalışılmasın? Kutsallık fikrinin bitişiyle püritanizm, bir varolma korkusu dirilebilir, çünkü bir Hıristiyanlığın çok eskiden başlattığı, doğayla varlığı birbirinden ayırma işlemi de artık tamamlanmış olur. Ve çağımızın en parlak şairlerinde hem bir karamsarlık, bir kuşkuculuk, hem de var olandan kendini geri çekmek için bir disiplin arzusu olacaktır. Boş barınakta, Baudelaire'in terk ettiği o yerde yeniden oturulmaktadır. Ama amaç bu kez orada varoluşu kurtarmak değil – böyle bir amaçtan hiç bu kadar uzak olunmamıştır –, gizlice devinimsiz duran bir saf biçim edimiyle, kötü ölüm adını vermek istediğim şeyle kendini varoluştan kurtarmaktır.

Aslında – kendime de bunu şimdi itiraf ediyorum –, birbirlerinden farklı ufuklarda, zıt düşünüş biçimleriyle, hepsi de ustasının vardığı sonuçlara sırt çeviren o Mallarmé öğrencilerine güvenmiyorum. Tinin dinginliği uğruna ve Yunanlı trajik bilinci unutabilmek için, bir şiirin üretilmesinin yasalarını aramaya kendini harcayan Valéry'ye. Şeylerin dökümüyle kendini ortodoksluğa kapatan Claudel'e. Bunlar büyük zekâlar, çokyönlü, usta kişilerdir doğallıkla, ama o belirgin çizgileriyle, o yetkesiyle, o üstü örtük özenticiliğiyle işte tam da kişilik, olumsuz bir idealizmin temel dayanağıdır. Yok-

luk orada yaratıcıymış gibi görünür. Orada bir anlık saygınlık uğruna kendini doğru tutkunun ve gerçek deneyimin yükünden kurtarmayı başarır. Tersine çağdaş dönemde değerli olan, kişisel zekânın hak ya da ayrıcalıklarına pek meraklı olmayışıyla tanımlanmıştır çok kez. Bu yüzyılda Gerçeküstücülük'teki olanaksız ortaklaşa yaratım arzusu vardı. Bu yüzyılın şiirinin en iyisinde – ve buzullar, çöller, unutulmuş meslekler, bazı kuru taş ya da duman anları düşünüyorum – nesnenin bir dalga gibi içeri göçtüğü, ışıkta bir alev gibi kendi bedeninden ayrıldığı oldu karşılaşma anlarında bizimle kendisinin ne kadar özsel bir akıcılığa sahip olduğumuzu göstermek için. Sonra da sözün, dikkatini en karanlık katmanlarına yöneltmesi vardı. Ve son olarak, belki hepsinden çok da, daha genç şairlerin, o eskiden sık sık elinde kanıt olmadan kesinleyen, inanmadan yazan, aldatan Benin savlarının neredeyse ahlaksal niyetlerle, titizce incelemesi vardı. Bu şairler artık tinlerinin, seslerinin zorunlu atılımlarını ancak aşırı bir sakınım ve çekingenlikle, doğruladıktan sonra benimserler. Bir sil baştan yapmışlardır, kendinden emin eylemi silip atmışlardır. Sonra da bizi şeylere bağlayan kimi temel davranışları, mutlaklık peşindeki bir yaşamın bitmek bilmeyen soğuk tanında baştan yarattılar. Böylece şiir bugün derin bir gerçekçiliğe geri dönüyor. Bu, söylemeye bile gerek yok, konuşanın silindiği şu yeni romanların "nesnel" – öyle olduğu bize temin edilen – eksiksiz dökümü değildir. Artık arzular, yanılgılar ya da tutkular olmayınca, rüzgârla ateş bile gerçekliğini yitirir, yokluk barınağı dünya ölçüsünde genişler. Ve bu, İlahi Takdir fikrinin yıkılışının son sonucudur, ama tanrıtanımazlığın tehlikeli çelişkisidir de, eğer kutsallık düzeneğini alaşağı etmekten maksat, gerçekten de, olayda ya da şeylerde öznel kanın dolaşmamasını sağlamaksa.

Daha Otranto Kalesi'nde, bir avludaki dev bir miğferin, salonlardaki kocaman bir demir kolun tuhaflığı, kendi haline terk edilmiş dünya karşısında, suskun bir bulunuşun gizemi içinde ortaya çıkan gerçek nesne karşısında insanın şaşkınlığı anlamına geliyordu. Ve olanaklılık – sahip olduğumuz o en değerli şey –, dinsel boyutundan ansızın yoksun bırakılınca, basit bir baht dönüşü durumuna düşüyordu... Çağcıl şiirin güçlüğü, kendini aynı anda hem Hıristiyanlıkla hem de ona karşı tanımlaması gereğidir. Çünkü – gerçek dönüm noktasına geri dönecek olursak – bu kişiyi ya da bu şeyi Baudelaire'in keşfedişi, İsa'nın bir yere ve bir ana bir saygınlık kazandırarak, her kişiye bir gerçeklik vererek Pontius Pilate'nin buyruğu altında acı çekmesi kadar hıristiyancadır. Ama Hıristiyanlık, tekil varoluşu yalnızca bir an için olumlar. Hıristiyanlık, yaratılmışı İlahi Takdir'in yollarından Tanrı'ya geri götürür ve var olan, böylece mutlak değerinden bir kez daha yoksun bırakılmış olur.

Demek ki Baudelaire'in devrimini tamamlamak için, sallantılı gerçekçiliği sağlamlaştırmak için, mirasçısı olduğumuz dinsel düşüncenin eleştirisini de yapmamız gerekiyor. Var olana bir anlam vermek – her yapıtın özel yazgısı – görevinden başka, kutsallığın yıkılmasıyla birlikte artık yalnızca bir gereç olarak görme tehlikesiyle karşı karşıya bulunduğumuz bu "kımıltısız" şeylerle ya da bu "uzak" varlıklarla insanın kurduğu ilişkiyi bugün, enine boyuna ve bir an önce, başından düşünmek de gerekiyor.

Başka bir deyişle, yeniden bir umut yaratmak gerekiyor. Varlığa yaklaşmamızın gizli alanında bugün yeni bir umut kurmaya çalışmayan, bunun için de son nefesine kadar çalışmak istemeyen doğru bir şiir olduğuna inanmıyorum.

VII

T. S. Eliot The Waste Land'de çağcıl ekinin gerçek söylencesini dile getirdi. Ama çağcıl ekinde bulunan çelişkili bir olanağı görmedi ya da görmezlikten gelmek istedi.

Bir kara büyüyle çeşmeleri kurumuş, hasadı artık toplanmayan bu ıssız toprakların anlamını artık biliyoruz: sözcük yerindeyse, gerçekleştirilmiş, sonuna gelinmiş gerçeklik, tinin hiçbir olanak beklemeden katlandığı gerçeklik. Özlerin yeri ve özlerin bilgisinin yeri. İnsan kötü oluşuma girmiştir. Daha yüce bir yaşamın olmayışının yarattığı umutsuzluk mudur buna neden? Peki ya bunun tersi doğruysa, metafizik kısırlık "iç karartıcı bıkkınlığın" sonucundan başka bir şey değilse? Balıkçı Kral'ın şatosunda, kara büyüyü tek bir soru bile bozacak denmemiş miydi?

Yanıtlamaktansa soru sormak kavramsal düşüncenin onurudur. Her düşüncenin onurudur. Batı, Oidipus'la kötü başladı.

Yine de kafamda bambaşka bir soru var. En temel soru, artık şeylerin doğasına değil, bulunuşa ilişkin. Herbirimizin içinde bulunan, gelecek bir bilinçliliğin Perceval'i şeylerin ya da kişilerin ne olduklarını değil, kendi yerimiz saydığımız bu yerde niçin bulunduklarını ve bizim sesimize sakladıkları karanlık yanıtın ne olduğunu kendi kendine sorması gerekecektir. Onların dayanağı olan rastlantı karşısında şaşırmak, onları birdenbire görmesi gerekecektir. Ki bu da onların içinde barınan, onları yıkan o ölümü, adsızlığı, sonluluğu böyle bir sallantılı bilimin ilk deviniminde tanımak demektir tabii. Ölümlü şeyler aşkında Baudelaire'in attığı adımı bir kez daha atalım, bunu öneriyorum bugün. Onun kapalı sandığı eşikte, gecenin en umut kırıcı kanıtları karşısında du-

ralım yeniden. Her türlü gelecek ve tasarı burada dağılıp gider. Hiçlik nesneyi yok eder, bizler bu gölgesiz alevin rüzgârına kapılırız. Ve bize artık hiçbir inanç, hiçbir formül, hiçbir söylence destek olmaz, en yoğun bakış umutsuz tükenip gidecektir. Kendini kendinden boşaltmış bu karaltısız ufkun önünde duralım yine de. Geri adım atmayalım, deyim yerindeyse. Çünkü, evet, bir değişim başlamıştır bile. Var olanın yaslı yıldızı, ilkel İanus, kendi çevresinde ağır ağır – ama anda – dönüp bize öteki yüzünü gösterir. Her olanağın yıkıntısında bir olanak belirir. Ve Bir Kurban Kadın'ın çekilmiş kanı ya da "Nemli ilkyaz akşamlarının yeşil karanlıkları" ya da trajik olsun, huzurlu olsun, gerçek olan başka herhangi bir şey, anın kutsal yüreğinde, bir bulunuş bengiliği için yükselecek olur. Gerçekten söylemek gerektiği yerde, bu yaklaşıklıklar dilini kullandığıma üzülüyorum. Ama artık hangi sözcükler bize ihanet etmeyecektir ki? Burada – bu yine aynı yerde – ve bu yine aynı anda, bütün uzamları terk etmiş, zamanın dışına süzülmüşüzdür. "Bir zamanlar" yitirdiğimiz ne varsa, ışıktan kapılarda devinimsiz ve güleryüzlü, hepsini geri almışızdır. Geçen, durmadan geçip giden her şeyin adımı, gece olan o adımlar bir an kesilir. Görünüş sanki töz, bilgi ise bir sahiplik olmuştur – peki biz aslında neye sahibiz? Bir olay olmuştur, olayların en derini, en ciddisi; varoluş vadisinde bir kuş ötmüştür, suya dokunmuşuzdur, giderebilirdi susuzluğumuzu, ama zamanın örtüsü bizi sarıp sarmalamıştır bile, ana doğru yaklaşmak yeniden sürgünümüz olmuştur. Bize bir bağış yapıldı, Baudelaire'e karşın eminiz bundan, ama onu yakalayamadık. Bunca hazırlıksız mıydık peki? Hiç kuşku yok, biz Kutsal Graal Arayışı'ndaki Lancelot'suyuz; kapalı bir küçük kiliseye gelip eşiğinde uyuyakalır o, karanlığının içinde kilisenin en büyük ateşle aydınlandığını, demir parmaklıklarından Graal'in geçtiğini görür, bir şö-

valyenin birdenbire karanlıktan çıkıp Hey, iyileştim! diye haykırdığını duyar ama Tanrı'nın uzağındaki kötü uykusunun baygınlığında, öylece, kımıldamadan durur.

Ve yine de, kaçan fırsat bir yana, artık aynı değilizdir, artık o kadar yoksul değilizdir, bizim için bir umut kalır. Bir kurtuluşun ne olacağı sorunu çözülmeden kalmışsa da, tam inandığımız anda neredeyse aynı ölçüde kuşkulanmamız gerektiyse de, her şeye karşın bir inanç nimeti elde etmişizdir, insancıl erekleri gözden geçirmenin ötesinde, temel alacağımız kaynak olarak elimizde ne kaldığını biliyoruz. Artık bir varlık nedenimiz vardır, o apansız edim. En azından geçici olarak bir görev ve bir ahlakımız vardır, o edimi yeniden bulmak. Bütün kendi edimlerimizin, o yolunu şaşırmış güdük edimlerin ona çağrı olması gerekecektir. Daha doğrusu, aslında her zaman için ona bir çağrı olduklarını kabul etmeleri gerekecek, yoksa boş odalarda yanan o lambaları, yüzlerini kumun sildiği o heykelleri, avlu çevresindeki o ölü dehlizleri neden severiz? Dedkileri gibi, bu kıyılarda aradığımız bir güzellik midir? Tabii ki hayır, sonsuz olandır bunlarla paylaştığımız.

Söz için de aynısı geçerlidir. Kendisi bilmez ama, söz de bu arayıştır. Hiçliğe karşı sürdürmemiş midir o eski savaşını? Bulunuş edimi – Baudelaire'in şiirinin o yitik ışığı – onun da kaynağıdır belki de. Ve şiirsel oluşumun, keşif ya da geri dönüş olarak sözün içinde, ve tek yol gibi görünen yoldan gitmek için, bu burası ve bu şimdi'yi çılgınca ileri sürmeye hazırım ben; ki bunlar, evet, bir "orası" ve bir "o zamanlar"dırlar, artık yokturlar, bizden çalınmışlardır, ama zamansal sonluluklarında sonsuza dek, uzamsal sınırlılıklarında evrensel bir biçimde, düşünülebilecek tek nimettir onlar, yer adını hak eden tek yerdirler. Fransız şiirinde bir Graal alayı, bu dünyanın en canlı nesneleri – ağaç, bir

yüz, bir taş – geçmektedir ve adlandırmak gerekiyor bunları. Bütün umudumuz buna bağlı.

Ama dilin güçlüğünün, dolaysız olanı ifade etmekteki ünlü yetersizliğinin çözüme kavuşmadığını unutmuyorum doğal olarak. Sözcüklerden sessizliğe inanmalarını istemekten başka bir şey yapmadığıma göre, bu güçlük olsa olsa aydınlatılmış ya da belirginleştirilmiştir. Anın evreninde bulunuş kendini sunduğunda, sözcükler bundan ellerinde ne tutabilirler ya da neyi dile getirebilirler? Söz, şimdi yaptığım gibi, bulunuşu yüceltebilir, onun edimini söze dökebilir, tinimizde bizi onunla karşılaşmaya hazırlayabilir ama onu gerçekleştirmemizi sağlamaz. Söz unutuştur şimdiden, söz bizim felaketimize yol açmış olabilir, her ne olursa olsun varlıkla karşılaşma olanağından yoksundur işte, şiirin savından bir kez daha umut kesmek gerekmez mi?

VIII

Bunun yerine, sanırım, şiirin sınırlarını kabul etmek ve bir amaç olabildiğini aklımızdan çıkarıp onu yalnızca bir yaklaşmanın aracı olarak ele almak gerekiyor, ki bu, güdük bakış açılarımızda, sorunun temeli olmaktan uzak değildir gerçekten. Yoksunlukta olanaklı bir etki gücü vardır, bu da onun bir yoksunluk olduğunu kabul etmek ve böylece tutkusal bir bilgiye geçmektir. Ve eğer dil, bulunuş karşısında olduğu gibi İde karşısında da acizse, eğer bunlardan birinin yansısı ötekinin basamakları olan sonluluğu ve ölümü şiirin sözcüklerinde perdeliyorsa, bize bunu bilmek ve kaygılı bilinçliliğimizi kolay sözün üstüne çevirmek düşer. Şiir önce sürekli bir savaş olsun isterim, varlıkla özün, biçimle biçimsel olmayanın kıyasıya çarpışacağı bir tiyatro. Birçok yoldan olanaklıdır bu. Şiirin geçmişi bu doğruluk meydanında hiçbir

tehlike göze almamış değildir. Ve bize gerekli olacak ateşli görgücülük, biraz olsun ciddi yapıtlarda, şiirin bütün "araçlarının" yenik düşürülmüş, neredeyse yok edilmiş olduğunu görecektir elbet. Böylece sözcüklerin, her şeyden önce bizim edimimiz olabileceklerini öğreneceğiz. Sözcüklerin gizilgücünün ve sözsel sanılan, bedelsiz denilen bağdaştırmalara tanıdığı sonsuz geleceğin en küçük gerçek şeyle kurduğumuz sonsuz ilişkinin eğretilemesinden, her derin şeyin öznel doğasının eğretilemesinden başka bir şey olmadığını yeniden keşfedeceğiz – ve bir gerçekdışılık anında, fiziksel şey konusunda bir özgür seçim anında, var olanı durağan biçimlerinin uykusundan, hiçliğin zaferinden kurtarabileceğiz. Ritimlerin verdiği basit mutluluk da böylece geri çevrilmiş olacak. Biçimsel güzellik, ideal bir dünyanın kıyısında görülen düştür. Çift sayılı ölçülerle dile gelmiştir ama Rimbaud tam da burada, bu soyutlukta ve unutuşta açmıştır tek sayının kapanmaz yarasını. Bir savaşımı, onun da ötesinde bir anlaşmayı olanaklı kılmıştır, ki bu anlaşmanın gizli haşivi Fransızca'da sözcük sonunda okunmayan "e"lerdir. Bu arzunun da, bu bilinçliliğin de etkisiyle, şiirin geliştirdiği düşüncelerin artık gerçekleşebilmesini sağladı. Söylenceler ya ölümü dile getirecek ya da onu sakladıklarını itiraf edeceklerdir. Anlam macerası başlayabilecektir artık. Anlam varsayımı, daha doğrusu, şiirin uzamında bilgimizi düzenlemek, var olanın söylencesini sözcüklere dökmek, kavramı inşa etmek için duyduğumuz şiddetli gereksinim biçimsizin kırınımına uğratılabilecektir. Ve bulunuşu yakalayamayan, başka her türlü nimetten de yoksun kalan bu şiir, büyük kapalı edimin kaygılı yakınlığı, olumsuz tanrıbilimi olacaktır. Var olanla ilişkimizde bütün kerterizler, bütün çerçeveler, bütün formüller yadsındığında ya da silinip gittiğinde, geriye sözcüklerin tözündeki bir bekleyişten başka ne kalır?

Ve doğrusu, doğru bir şiirde artık yalnızca gerçeğin o ba-

şıboş gezginleri kalır, olanaklılığın o ulamları, geçmişi geleceği olamayan, şimdiki duruma asla bütünüyle bağlanmayan, hep onun önünde giden ve başka bir şey vaat eden o öğeler kalır yalnız: rüzgâr, ateş, toprak, sular – evrenin sınırsızca sunduğu her şey. Somut ama evrensel öğeler. Burada ve şimdi, ama her yerde ötede, yerimizin ve an'ımızın kubbesinin altında ve iç avlularında. Her yerde hazır, canlı. Onlar şiirin kurtarıp serbest bıraktığı, varlığın sözünün ta kendisidirler, denebilir. Şu da denebilir: sözdür onlar, bir vaatten başka bir şey olmamakla. Dilin olumsuzluğunun sınırlarında, daha bilinmeyen bir tanrıdan söz eden melekler gibi belirirler.

Olumsuz bir "tanrıbilim". Şiire tanıdığım tek evrensellik.

Ne kadar olumsuz ve sallantılı da olsa bir bilgi, belki söz doğruluğu adını verebileceğim bir bilgi. Bir formülün tam tersi. Bir sezgi, her sözcükte tam bir sezgi. Ve "acı bir bilgi", doğal olarak, ne de olsa ölümü kesinler. Bulunuşun verdiği şifanın ele geçmediğini bilir. Baştan yaratır geçmişin yoksunluklarını, baştan yaşar. Uyanmış umuda kanıtlar getirmemiştir. Yine de, tek kaygımız olan o kurtuluş için hiçbir şey yapmadığı doğru mudur? Şiirin öteki çağrılar gibi bir çağrı olduğu, ayrıcalıksız, geleceksiz olduğu doğru mudur? Şu soruyu sormalıyız kendimize, benim gözümde yararsız olmayan, belki de tek çıkış yolunu saklayan bir ayrım da burada yatar: şiirin herkes için olduğu yolundaki olumsuz sezgiden başka, şiir yaratımı ancak arzulu, tatminsiz ve boş bir şey mi katar çalışan kişinin yaşamına?

IX

Sözlerimi bitirirken, hiç de böyle olmadığını göstermek isterim. Eğer böyle düşünüyorsak, söz yaratımının bu gel-

diğimiz noktasında bağlı bulunduğumuz bu bekleyiş evrenini tanımıyoruz demektir. Burada, bulunuşun edimi dışında hiçbir şeyin göz önüne alınmadığı, aranmadığı, sevilmediği, tek değerli geleceğin zamanın buharlaşıp gittiği bu mutlak şimdi olduğu burada, gerçekliğin tümü henüz var olmakta'dır, "geçmişi" de. Sona ermiş olayın – ölümün bu apaçık kanıtının –, taslak halindeki ya da üstü örtük bir edimden başka bir şey olmadığını, kendi yüce vücuduna derin bir gelecekte sahip olduğunu kestiriyoruz, – dolayısıyla bizim sınavımız olduğunu. Çünkü onun hiçliği, ancak biz umudumuza ihanet edersek kesindir. Şiirin o yüce anlarında coşturanı saygımdan ötürü kısaca dile getiriyorum. Çünkü şu bir gerçek ki ne kadar kesin olurlarsa olsunlar, üzerlerinde ne kadar ayrıntılı düşünülmüş olursa olsun, geçmiş ve ölüm, yitik şeyleri seven kişiyi artık o zaman bunaltmaz. Onların kalıntılarına bakabilir. Hiçbir şey olmayan bu ikisinin bulunuşunu kurtaramamış, paramparça özünü bizim duruk belleğimiz için toplayamamış bir halde anlayacaktır onları neden böyle bir kıskançlıkla elinde tuttuğunu, bilinmeyen bir geleceğe saklanmış bir anahtar gibi. Sözcüklerle karşılaşabilir. Sözcükler de yitip gitmişten geriye kalandır. Onları artık ne'liğin değil, nimetin bir izi olarak görelim. Ve şunu anlayalım ki onlar da, tıpkı geçmiş gibi, bizim sınavımızdır, gelecekteki yinelemeleri göz önünde bulundurarak bizden sırf düşlemek yerine harekete geçmemizi beklerler çünkü.

Harekete geçmemizi istiyorlar. Öncelikle de bu derinliği düşünmemizi, parıltıyla gecemizin karşıtlığını ortadan kaldırmamızı. Mantıksal olarak (bu sözcüğü kullanmama izin verin), doğru bir yer tasarlamaktır bu. Çünkü istenebilecek tek nimetin burada, gündelik yaşamın ufkunda dağılıp gittiği kesinse, dolayısıyla karışıklık halinde olduğumuz, kendi içimizde parçalandığımız da kesinse, bu dünyanın başka bir ye-

rinden. bizi kendi yasamıza kavuşturmasını neden istemeyelim? Başka bir yer. başka karşılaşmaların ötesinde, yapayalnız olmanın savaşının ötesinde. Yolculuğun, aşkın, mimarinin, tüm insan girişimlerinin, bulunuşu karşılama törenlerinden başka bir şey olmadıklarını şu anda keşfetmiş bizler, o daha derin ülkenin tam eşiğinde bunları yeniden canlandırmalıyız. Oranın tanı atarken de onları mutlak olarak gerçekleştirmeliyiz. Bir yerlerde doğru bir ateş ve doğru bir yüz yok mudur? Şu taşları anca görebiliyorum gün ışığıyla ve bu dünyanın bir günü için, – bittiğinde geriye yalnızca (bu sözcük hâlâ anlamlıysa) ölmenin kalacağı kurtarılmış bir gün için. Şöyle de denebilir: en sonunda verilen ve elde edilen sarmaşığın yırtılışındaki nimettir bu.

Doğru yer benginin yakıp kül ettiği bir zaman parçasıdır, doğru yerde zaman içimizde dağılır gider. Ve doğru yer diye bir şey yoktur, ölümümüzün anlarının zamansal ufuktaki serabından başka bir şey değildir diye de yazabilirim, biliyorum, – peki ama gerçeklik sözcüğünün hâlâ bir anlamı var mı ve anımsadığımız şeye karşı akdettiğimiz bağlılıktan, yani onu sürekli aramaktan alıkoyabilir mi bizi? Yolunu yitirmiş, başıboş dolaşmak kadar doğru, bu haliyle de o kadar makul bir şey olmadığını ileri sürüyorum, çünkü – söylemeye gerek var mı? – doğru yere dönmek için hiçbir yöntem yoktur. Belki de alabildiğine yakındır. Alabildiğine uzaktadır aynı zamanda. Varlık da öyle, an'ımızda, ironik bulunuş da.

Doğru yer rastlantı tarafından verilmiştir, ama doğru yerde rastlantı bilinmezlik niteliğini yitirecektir.

Hiçbir yolun kılavuzluk etmediğini gayet iyi bilse de, arayan kişinin gözünde çevresindeki dünya daha şimdiden bir imler barınağı olacaktır. En ufak nesne, en kaçıp gidici varlık, sundukları nimetle, mutlak bir nimetin umudunu uyandıracaktır. Bizi ısıtan ateş, doğru ateş olmadığını söyler. Tözü

de bunun kanıtıdır. Buradadır, burada değildir. İşte bir kez daha büyük gerçek uzamın başıboş gezginleri, bir vaadin o melekleri. daha önce söz ettiğim. Doğru yer biçimi altında temel gerçeklikler, yeri ve anı aştıklarını, varlık niteliğinden çok dil niteliğine sahip olduklarını ve yanlarında beliren her şeyi öngörülemeyecek bir gelecek hakkında alçak sesle konuşmaya sürükleyebileceklerini gösterirler. Gelecekteki lütuf sayesinde gerçekliğin ve dilin kendi güçlerini birleştirdikleri o noktaya dönmüş oldum. Ve doğru yere duyulan arzu şiirin andıdır, diyorum. Yolculuğa girişme enerjisini veren şiir, yolun çıkışıdır da. Sözcükler bekleyişin uzamında karşımıza gelirken, sözcükler artık yalnızca bekleme ve bilme iken, en önemli karşılaşmalarımızda şiir yitenin niteliğiyle bizim için uyanık bekleyen anlamı ayırt etmeyi bilecektir. Ufku yüreklerimizin dileğine göre sorgulayacaktır. Geçip gidenlere sorular yöneltecektir. Ve kimi şeyler geçitler olarak, çağırdıkları nimetin hemen yakınındaki bulunuş tarafından yakılıp kül edilmiş imler olarak ortaya çıkınca, en katı tutumluluğunda o anahtarları anımsayacak, lamba sözcüğünü ya da gemi sözcüğünü ya da kıyı sözcüğünü kuracaktır, ama bu kez dağılış ve geri dönüş arasında çabalayan bir belleğin şatosunda. Bu şeyler aslında doğru yerin payandaları gibidir. Ve onların adları bir kavranabiliri, bir öznel kavranabiliri ya da istenmeye değer birlik öncesindeki gerekli hipostazı biçimlendirmek için bir araya gelecektir şiirde. Buna göre söz, karanlık dünyasal olanağa bağlanışımızın, var olanla ilişkimizin kavranışıdır. Ve çıktığımız çifte yolculukta bizi herhangi bir yerden çok, daha büyük bir bilinçliliğe götürme şansına sahiptir tabii. Ama tinin bütünü, kesin sonuca götüren rastlantı için uyanık kalmalıdır... Şair "yanan"dır. Söz doğruluğu bir yakınlıktır — temel gerçeklikler aydınlık bir biçimde doğru yerin eşiği olacak kadar saydam, buna karşılık, dağılıp gitmelerinin rast-

lantısıyla, doğru yerin yakın ama gizli adımını hep sakladıkları oranda da saydamsız, tuhaf oldukları zaman. Işıkta bir bulanıklık. Anlaşılmaz, karanlık, biçimsiz bir şey, billurun saflığında. Sözcükler kavramın aydınlığı kadar, kendi maddi saydamsızlıklarını da, o keyfî ve büyüleyici harfleri de bu yüzden sunmuşlardır şiir kaygısına. Bir çiçek diyorum, ve sözcüğün sesi, gizemli biçimi bilinmezliği geri getirir. Ve eğer saydamsızlıkla saydamlık birleşirse, eğer bir şair Solgun ortanca yeşil mersinle birleşir yazmayı bilirse, onun gizlenen kapıların olabildiğince yakınında olduğundan kuşkumuz olmasın. Onun yapıtının da "hermetik" olduğu söylenecektir en çok. Çünkü onun biricik nesnesi ya da biricik yıldızı, dile getirilebilecek her türlü anlamlandırmanın ötesindedir, onu aramak için sözcüklerin bütün zenginliği gerekse bile.

Şiir sözün alanında sürer ama attığı her adım baştan ileri sürülmüş dünyada doğrulanabilecek bir adımdır.

Sona ermişin olanaklıya, anının bekleyişe, ıssız alanın yol alışa, umuda dönüşümünü gerçekleştirir. Ve sonuçta bize gerçeği verseydi, ona erginleyici bir gerçekçilik diyebilirdim. Ama o soruya, ilk başta sorduğum soruya ne yanıt verilebilir? İşte bu şiir bizim yazgımız haline gelmiş olacaktır. Çünkü, bu arada, yaşlanmış olacağız. Sözün edimi, bizim öteki edimlerimizle aynı süre içinde cereyan etmiş olacaktır. Bize şu değil de bu yaşamı vermiş olacaktır, şiirin tehlikesi ve sürgünün çelişkileri içinde. Doğru yere varmadıktan sonra, elimize gerçekten de ne geçmiş olacaktır?

En duru umudun, en yakıcı acının şairini düşünüyorum. Fransız ondokuzuncu yüzyılında, her düşüncenin yittiği ama aynı zamanda sonsuz kırılmalarla kendini bulduğu bir tür dörtgeni kurmuş olanların o en gizlisini. Şiirin ete kemiğe bürünmüş hali gibi, saf bir biçimde, o umarsız aşkta, ölümlü varlığın aşkında kül olmuştur. Ama onun arzusu arzu olarak kal-

mış, bütünlüğe duyduğu karşı konulmaz eğilim, elde edilemezlik duygusunu yüreğin dürüstlüğünde tutmuştur. Bilinçliliğin, umudun bu birleşimine ben melankoli diyorum. Ve Adaletin dünyasında lütfa, – ister doğruluğa, ister güzelliğe – , hiçbir şey bu ateşli melankoli kadar benzemez. İşte gerçek bir şairin verebileceği budur en azından. Ve yoksulluğunda, vermek onun zenginliği olarak kalır.

Şiir uzun süre İde'nin evinde yaşamak istedi ama, dendiği gibi, oradan kovuldu, acı çığlıkları atarak kaçtı. Çağcıl şiir kendi olanaklı barınağının uzağındadır. Dört pencereli büyük salon ona hâlâ kapalıdır. Şiirde biçimin verdiği dinginlik dürüstçe kabul edilebilecek bir şey değildir. Ama gelecekteki şiirin şansı, en azından mutluluk olarak (bu mutluluğa şimdi tabii ki razı olabilirim), bulunuş'un neler açabileceğini uzun sürgününde anlamak üzere olmasıdır. İç daralmasıyla dolu onca saatten sonra. Bu kadar zor muydu peki? Bir dağın yamacında, akşam güneşi vuran bir pencere görmek yetmez miydi?

Yves Bonnefoy, Olasılık Dışındaki, 1959.

Fransızca'dan çeviren: Ömer Aygün

MÜNİR ÖLDÜ

1/

Rüzgâr ayak izlerini silmek için de eser
Dal bir şeyi anlatır ağacından kopmakla
Yağmur ne anlama gelir elbet bilirim
Suyu ayakları sanan nilüfer çiçeğine
Tam burada kafese aslan düşer, sorarım
Toprağı ısıtacak bir beden yıkanırken
Komşuları nasıl gider düğüne?

Bir asansör boşluğu sanki apartmanınız
Ürpermiyor uçuruma değmiş de
Dışarıdan davul sesi geliyor
Damat hızla benziyorken Münir'e

Öteki ölülere yetişecek bir hoca
Yıkamıyor da toprak alıyor sanki üstüne
Rüzgâr bir ayak izini daha siliyor
Bir şey anlatıyor yaprak düşmekle

2/

Balkonuna bakarım yerindedir sarmaşık
Sanki işten dönüyorsun, ağaçlar henüz gölgeli
Münir bu sokaktan tabutun değil
Bir ilkokul bahçesi geçiyor sanki
Ölmemişsin de Münir, ölür gibi yapmışsın
Sanki bu oyununa aceleci hoca da
Davul sesi de tanrım, gömüldüğün saatte
Son uyağı olmuşsun bu talihsiz şiirin
Yan yana gelmekten korkan sözcükler ile

3/

Karın çiçeğini yas vaktinden çıkar çıkmaz
Açacak başka bahçede (paslı saksıda)
Oğlun büyüyecek Münir öteki oğullar gibi
Eskişehir belki yenilenecek
Seni de unutacak bu Kadir abi

KİME ŞİİR YAZMALI

kime şiir yazmalı gecenin bir vakti
tasgülleri, çıkrıkgüller, gelinduvakları uyurken
balkona tırmanıyor ay
ay zaten bir şiirdir
bir yıldız kederlerime kayıyor
bir kâğıt bir kalem ister
derken saçları örülmüş bir kız
okul dönüşleri ya da sinema vakti ister
ama işte hiçbiri yok
gecenin bir vakti kime şiir yazmalı
kırılır incinir sözverdimlere yazmalı
bir sap nerdane alıp gitmeli
yazlık sinemalara, taşköprüye
köprüler ah köprüler ki
ayrılığa yaslamış omuzlarını işleyip duruyorlar
gecenin bir vakti
çırçır fabrikaları gibi

tenim katışıyor kumral geceye
gecenin kumral abdalıyım
uykularıyım hiçbirimize benzemeyen çocukların
çocuklar ki saflığın has sesidir
sanki onlara uzanınca gök mavi
onlar olunca sanki koşu ılgar
öyleyse saçına karanfil saklamış
o kıza yazmalı, çünkü daha çocuk o

kalbi 'gönül dağı'nı vuruyor
teninde bir bakraç süt kokuyor
anladım arttırmış inceliğini
tenime katışan gövdesi, sesi
kapanmaz yaralardı ona yazmalı

gecenin bir yarısı uyuyor çocuklar
çocuklar ki rüyalarımızın serinliği
belki tıkır tıkır işleyen başak herbiri
belki köpük denizin üstündeki

ferhat olup delmeye başlayınca dağı onlar
taşın sesi, suyun sesi, rüzgârın sesi
gövdesine katışıyor rüyalarımızın
gecenin bir vakti
rüyalarımıza şiir yazmalı
seher vakti kadehimi deviren rüzgâra
rüzgâra bakıyorum üzgün değil dünyada
üzgün halimize şiir yazmalı
'naz' uyumadın mı hâlâ diyor
balkon kapısını aralıyor gökyüzüne
rüzgâr. uçuyor kâğıtlar kâğıtlar
üstündeyim sanki bir atın, at ılgar
yusuf güzeli bütün dizeler saçılıyor
bir yanlış hüzün ki öyle ahşap
suya toprağa rüzgâra karışıyor
budur işte sıkıntıdan kurtulmanın haberi

ben gecenin kumral büyücüsüyüm
ay telkâri, yıldızlarsa düşerken
ipeklerin yumuşaklığına, taşın kalbine
kime şiir yazmalı gecenin bir vakti
vazonun ruhuna, çiçeğin köpüğüne
uykusuz vardiya işçisine, belirsiz yüze
şiir yazmalı elbette, çünkü
geçiyor gece uygun adım

l
a
r
l
a

omuzunda asılı yüzyıllık davulu

ŞIK

şık bir terörist gibi geliyorum yanına
yalnızca yanına değil önüne ve arkana da
üstüne yağan bir yağmur gibi, altından akan
kanamalı bir nehir gibi geliyorum sana

hayatı abartmış olabilirim, yalan değil
son sevdiğim kadının elleri ıslak bir mendildir
yüzümü okşayan, yüzümü acıtan, yüzümü

saatsiz bir bomba gibi sokak ortasında dağıtan

bu tuzağı sevmem engel değil ölümü alkışlamaya
kalbimi kıran çekiçlerle barışmak bir bayram sabahıysa
tarihini yanlış anlamış ülkeler boynunu büker
kusarlar etten bir duvarın çirkin taşlarına

eline değen her şeyi kutsuyorum, hatta silik bir cennet
bile oluşturuyorum yaktığın karaltıdan

dan.

seni alnının ortasından vurmak kadar mutluyum
boynuna dolanan ip kadar sevinçliyim hepsi bu

hayatı abartmış olabilirim, şık
bir terörist gibi geliyorum yanına
yarın yaşayacağımız herşey eskidi bir bakıma

sürer gider bu kanama.

ADRES

"Şiir anayasaya aykırıdır."
Cemal Süreya

önünde
Millet Meclisi
arkasında
Emniyet Genel Müdürlüğü
bir yanında Harp Okulu
bir yanına uzanmış Ayrancı
bir kadının yırtmacından görünen teni gibi
erotik
Cemal Süreya Parkı

ve
kuşatma altında şiir

YAŞAMAK İÇİN

Yaşamak için güçlü olmak lazım
Kent sokaklarında 'aşk günleri' afişi
Sivri topuklusu öptükçe kadının
Kaldırımlar unutuyor
önceki izi
Ben uyuyorum,
uyandığımda en zor günün olacak
Sensiz ilk sabahla
Uyuyacağım,
odanın sıradanlığını bozmadan
Eşyalara yattığımı farkettirmeden
Rahatsız etmeden karanlığı
Sıkıntılarımla yan yana uzanacağım
Vücuduna sarılmayan kollarımla
Sen evine varmadan
uyumuş olacağım
Yatağımda olmadığını bilerek
kalkacağım

Beraber yatmadığımızı uyumadan bileceğim
Apartıman kapısından çıkmadan
Karanlıkta eşyalardan gizleneceğim
Elimi tutacak uyku
Bir rüya beni alacak - senden -
Uyandığımda zor sabah olacak
Güçlü olmak için yaşamak lazım.

YİTİP GİDENİN GECESİ

(Ninni)

sevişmeyi öğreteceğim sana,
geceleri büyüyen gizli ellerimle
dal budak saran seni: filizlenen geceyi.

Gözlerini aldım senden,
karanlığa bakma ve korkma diye,
koyu bir karanlıksın şimdi sen
dünya, içine kıvrılıp gözlerini yumar.
Uyanma diye, ve hatırlayıp ağlama
kurumuş bir kabuktur hayat
görünmez bir elin soyduğu
özünden daha yumuşak.
Ama her şey ağlar yitip gidenin gecesinde.
Emmeyi öğreteceğim sana
toprağın sütünü
kabardığı an koyu uykusunda
kesilmeden dünya düşleriyle.

Kör bir kaplan gibi çırpınsan da.
kollarımda tutacağım seni.
kemiklerinin kafesinden kurtuluncaya değin.
Dağ rüzgarlarıyla. azar azar. yitip gidene değin.

KAPININ ÖNÜNDE DURAN ÇOCUĞA GAZEL

Kapının önünde duran çocuk
Bir kır görünümünü andırıyor

Güneş tütüyor saçlarında
Gözlerinde bir deniz kımıldanıyor

Kapının önünde duran çocukta
Bütünleşiyor bütün zamanlar

Dağlar doğuyor çatırdayarak
Derinleşiyor okyanuslar

Aşklar başlıyor ve bitiyor
Dünya sürdürüyor dönmesini

İzliyor şaşmaz düzeninde
Gece ve gündüz birbirini

Kapının önünde duran çocuk
Habersiz bütün bunlardan

Hayat akıyor durmaksızın
Onun içinden ve dışından

YÜREĞİM SENDEN YANA

Bir şiiri arıyorum
Hiç yazılmamış bir şiiri
Odamda yalnızım
Gecenin koyu karanlığı adın
yanıbaşımda

Gözlerini arıyorum
Öpülmemiş gözlerini
Çıplaklığını arıyorum
Dokunamadığım çıplaklığını
Hiç ağlamadım teninin esmerliğine
Gözyaşlarım acıtmaz narin bedenini
kederli ama samimi

Bir kez ellerin
Biten günün mutlu sesi
yine sonbahar yine benimleydi

Bakışlarını arıyorum
Doğu rüzgârı bakışlarını
kurak ama samimi
Kışın sıkıntısını yaşıyorum
Yüzün uzaklarda
Sabrım ancak son bulabilir
dudaklarında
Dudakların hayal mi

Susuzluğunu yaşıyorum
Adın bir çöl prensesi
Adını haykırıyorum
koyu karanlığa
Yalnızca kar tanecikleri
duyan sesimi

Güzelliğini saçlarının ardına
saklama
Hani nasıl denir
Sizin oralarda
Yüreğim senden yana

DOKUZ GLÂYÖL

adımı sorma,
dokuz glâyöl kafidir kimliğimi açıklamaya

günler birbirine yol sorar
yenik düştüğü zaman çocukluğuna...
basmadığım çizgi kalmadı bu seksek oyununda, sokaklar
yalnızlığımı tek taşla çizdi,
ben genelevde oynanan bir operadan kopup geldim aslında,
maymuncukla açılıp girilen
kalbimin kapısında masum bir insandım, düellodan ve
rastgele ifadeden tiksindim,
-geçmişine hile yapmayacaksın- derin bir ifadede müsait bir
yer aradım, kalbim küfür
büyücü, kalbim gelecekten kopya çekmeye çalışan kör bir
öğrenci

geçmişime hiçbir aksesuar yakışmıyor

iki:
gençliğimi hatırlıyorum ağlamaklı bu yaz saatinde
tedirgin bir ziyaretçi gibiydim kendi evimde
apışlarımı kanatlandıran uzun ve zehirli bir tutkuyla
ellerimde glâyöller
susuzluğun oynaştığı genelevin çıkışını tutardım
tutardım ama
aynı bıçak darbesiyle vurulacak olan
erkeklerin ılık nefeslerini duyardım

üç:
bir çiçekçi ustasıydım
glâyöllerle uyurdum
-hayat sanki bir plak gibi takılıp kalırdı-
kendimi glâyöllerle tanıdım bir genelev çıkışında
aşktı oradaki
aşk karanlıkta beni her an deşecekmişçesine beklerdi
geceler kararsız gökyüzünden inerek
yumruklardı kapıları
aşktı oradaki
-genelevdeki kadının
kalbime
karşı çıkışını
seyrederdim-

dört:
bir yaz sabahı aradım onu
'sana biri glayöl getirmemi istedi' dedim
genelevin yolunu tuttum
elimde dokuz glayöl, üzerinde ona yazılmış bir not:
-dünyanın en güzel orospusuna-
elimle yazdım bu notu
istedim de yazdım
istedim de dokuz glâyöl hazırladım
glâyölleri göndereni sordu
sordu sordu...
o sordukça benim yalnızlıkla aram bozuldu
bakamayacak kadar geri dönemeyecek kadar, kanat
çırpamayacak kadar
yordu...
gençliğim, onsekiz yaşım
ömrümde ilk defa bir kadını sevdim

beş:
vücuduma batan dikenleri bilmem nereden
bulmuştu bir ekmek kadar kutsal elleri
bilmem ölümüne nasıl giderdi koynumdaki bu uğultu..
çiçekçi ustasıydım
hüznüm bu yüzdendi
bu yüzdendi çaresizliğim
bu yüzdendi
sonsuza dek çarşafına bulaşan o adamı
ayrılırken yatağına serişim

altı:
iyi niyeti niye bırakmalı! giyotin seni bekliyorsa
ve inmeye hazırsa boynuna...
uzak denizler vardı onun için
uykularımda bana avuç avuç su getirirdi
avuç avuç dikenlerle süslerdi yatağımın içini
süslerdim avuçlarını dokuz glâyölle

yedi:
ben bir çiçekçi ustasıydım
çiçeklerden anlardım
işte bu yüzden... yalnızca bu yüzden genelevde bir kadını sevdim...

sekiz:
ben bir çiçekçi ustasıydım
adımı yalnızca çiçekler bilirdi
onun da bileceğini düşündüm
işte bu yüzden
yalnızca bu yüzden ona adımı söylemedim.

ömrü boyunca -ki sanıyorum öyledir-
ona dokuz glâyöl gönderen adamı unutamadı
hiçbir zaman da tanımadı
beni yalnızca bir çiçekçi ustası sanırdı.

dokuz:
dün vazoma dokuz glâyöl koydum
aradan onüç yıl geçmiş/
çiçekçiliği bırakalı onüçyıl geçmiş

ben bugün bile adını unutmadım

SES YOK

"Eş'arı alub götürdiler hayf
Kaldık hele biz bakıyyet'üs-seyf"

Beni affet melamet bana kalan

Allah'ın kâinata dokunduğu
o küçücük andaki hışırtı? Yok.
Dalga nikâhını bozmuş denizle beni affet
Bohçasına köpükler çakıllar doldurup
göçmüş çoktan yağmurun peşi sıra
başka diyarlara. Beni affet ırmak için
çağıltı uzak hatıra, vefasız bir sevgili
bile değil. Tek bir damlanın alemleri
gebe bıraktığı inleyiş ve kasılma?
Yok! Beni affet, kasıklarımda unutulan
derişik siğilli kızıl bir eldir sahra
Kırbacın ete nakşettiği izde
sabırla ilerleyen develer ve onların
boyunlarındaki ağır çanlar için
Kulların ruhunda tıpırdayan
turuncu seraplar için
Ayetlerin müjdelediği cennetin
ilk sabahı için beni affet!

Rüzgâr çakaldır, çakaldı: ulurdur
ulurdu. Beni affet, şimdi azar işitmişçesine
somurtarak oturuyor tabiat
ananın kucağında. Sen ücra seslerin
halifesi değil misin, insanlar Allah'ın
kelimeleri değil mi? Beni affet.

Figanı yakışıklı bedevi, kılıçların
şakırtısı gibi zevkli, boynumdaki
öpücük sesi: Suhan? Artık yok!
Beni affet, divit kaplandı kâğıt da
kapan. Suhan ikisinin ortasında şaşkın
ceylan. Nereye saklandı? Yok.

Beni affet, melamet ardından kalan

SES DUVARI, DİL UYDUSU

"Ama çocukluğun kuyusundan
Bir kova dolusu korku çekersin"
Alain Lance

İç akıntımın derinliklerinde yükseliyor binam. Yükseliyor tamirci babamın mazot kokan öpüşünden. Yüreğimin darlığına sıkışmış uzun yol düşlerinde silinen kanımın yankısından. Ağzında bal ve bibere banmış bir lokmayla hep sözümün başucunda bekleyen soluktan... İnşaat iskelesinden cennet ve ulusal egemenlik tüccarlarının el ele buyruğa boyun eğme sattıkları saatte doğmuş gence bakıyorum. O kadar kandırıldı ki sevgisi, kimseye sadık değil şimdi. Yüreği taş üstünde taş kalmayan tek bölge. Nice uzun sürdü geçici sandığı.

İnsanın katledilmediği tek yer söz de değil artık ona. Ağlama duvarına dayamıyor alnını; dünya çok katılaştırdı. Aral'dır o; canlı canlı çöle gömülen deniz. Hiroşima'dır; zehirli mantar tohumları üreten... Yıkımların tarihini kötü okuyuşu sürüyor. Söz duvarını aşan mı? Hepsi hepsi hava akımı artığı. Çocukluğunun kuyusundan, bir kova dolusu korkudur çektiği.

Nasıl oturtabilirim ki dilimi dilinin uydusuna?

UNUTMA

erguvanlardan koru anılarını
gecikmiş bir yağmur gibi çözülüyorsa akşam
"içindeki şarkıyı" mırıldanan masada
geçmiş bir zamanı yanıtlıyorsa kalbin
ve ışıklar
ayın saklı yüzünde kırılıyorsa

soğuk bir ürperti gibi dolaşıyorsa
yangınlardan artakalan teninde
çırılçıplak bir kıvılcım
ırmakları koru göz yaşlarından

"bir belirip bir görünmez" olduysa hayat
düşlerinden koru yalnızlığını
balkonuna ansızın konuveren bir kuşun
balkonundan ansızın uçuveren bir kuşun
kostak kanatlarından
koru içindeki yorgun rüzgârı

ama "ağır bir su gibi" biriktirdiğin
baharlardan kalmış yabani bir erguvan
açıverdiyse ansızın
soğuk bir gecenin ortasına kurulmuş bir masada
"göğün altından geçmeyi" sakın unutma

OLUK

bin yıl
ruhumun katmanları
gölgedir gölgedir gölge - -
toprakta

bin yıl
soy-hamakta salınıyorum
ışımak'çin gecede

beton hortumlarınızla
ruhumu için!

koşun!
bin şiirle denize inen
kayalı derede

bin şiirle dönen göğe
aka aka sizi beklemekte
- - yerden arşa mana kesilirsiniz

bin yıl
yıldız yağar eteğinize

koşun!
durun altında!
akar avucunuza
gömüsü ruhumun- -

bengi!

HİÇLİĞİN DERİN UYKUSU

ne zaman yalnız kalsam
çocukluğumu seyrediyorum aynada
bıraktığım nesneler
ağır ağır süzülürken dünyaya

tek başınalığın lezzetli yanıdır bu
kimseye dokunmadan hazlar üretmek
eşyayı başka gözle görmek
aynanın, masanın, pencerenin
ruhuyla birleşmek

yeniden kopyaladığımız zaman
tekbaşınalıklarda tutar ellerimizden
temiz ve kirli ellerimizden
başka dokunuşlarla ürperttiğimiz kabuk
kendi içimize döktüğümüz soğuk su
eski ve yeni zamanlar içinde
hiçliğin derin uykusu

işte iğne deliği
işte hindistan
gör bakalım zamanın sonsuzluğunu
tekbaşınaysan!

GECE GİBİ OLACAĞIM

1.

Dalganın ötesine geçmekle oldu hayat
Kanın aktığını görmekle.
Kimsenin soluğu kesmiyor soluğumu
Otların dilinden anlayan bir kadın tanıyorum
Kuyuların gözlerinden öpen.

Toprağın dilsiz neminden bana ulaşan buğu
Biliyor,
O gece ölebilirdim seninle.
Ormanın karanlık şarkısı büyürken.

Ama ben,
Orada o taş merdivende
Ölmek istedim
İbret ey
İbret.
Gece gibi olacağım
Karanlığımı örterek
Seslere tutunacağım.

Dokundum kalbime
Kimsenin ruhuna fısıldayacak büyüsü yok.
Olmasın
Olmasın.

2.

O gece ölebilirdim seninle
Karanlık ormanda ilerleyen suda
Suya düşen ay ve seslerle.

Ormanın fısıltısı
Birleşirken sonsuzlukla
Dedim bak,kimse yok
Bu yolun ölüme dönen kıvrımında.
Karanlık çağırıyor bizi
İstek yürüyor gövdelerimize
Ölelim bu demirden kayıkta .Ölelim.

Biz sanıyorduk ki,
Bir yaradılış varsa aşkadır
Ne hata.
Sonsuzluğaymış meğer
Sonsuzluğun koyu yapışkanlığına.

Herkes sussun
Boşluktaki dilsiz yıldızların körlüğü gibi
Dursun her şey yatağında.
Ben neye ağlayacağımı bilirim
Hangi tenin beni öldürmeye yeteceğini.
Bu son
Artık uykusundayım herkesin
Yaradılışı değilse de
Yokoluşu gördüm.

YERYÜZÜ HALLERİ/ DENİZKABUKLUSU

O beni sahilden, kendimi gömdüğüm, sertleşmiş ıslak
kumdan aldı, elledi.
Ben bana düşen acıyı da neşeyi de yaşamıştım, diye
düşündüydüm.
İçimdeki zayıf hayvan çok olmuştu öleli.

O beni sahilden...
Yani yoktu sedefimden başka şeyim
Onun bir sarkacı vardı; bir ağrıya bir coşkuya vuruyordu.

Derin denizlerle, soğuk denizlerle
tuzla, dalgayla boğuştuydum ben, ve hayvanım çıkmıştı
benden
Kendi içine kıvrılmış, rüyasını unutmuş
soğuk taş değil miydim artık ben?

O bana bir rüya verdi, inanamadım.
(Bademin neşesi, dedi, al bak, dedi, kısacık, dedi.)

O benim sedefime elledi.

DUVAR

bir duvar çeker beni uzaktan
yüzümdür; birikir, uzak bahçe sesleri
akşamlar çoktan kayboldu, çoktan
azalır gibi karanlığın bir yeri

geldin, öyle ki, dokunur gibi cama
başladığın yerde bitir akşamı,
bir duvar dibinde kırık kapanma
olduğun kış günleri orda mı?

şimdi neyi anlatır ötedeki taş,
işte kayboluyor bahçede sesin;
ama bir duvarı taşıdın yavaş yavaş
peki bu taşlarda görünen gölge kimin?..

ÇOCUKLUKTAN

I.

rüzgâr
kolalı bir örtü gibi acıtıyorken yüzümü
"dudakları çatlamış, ateşli,
hasta bir istasyonda
dünyanın bütün elma satıcılarına bakıp"
çocukluğumun uzun yolculuklarını andım

içinden koyu yeşil bir çocuğun baktığı
bir havuzun yanında buldum kendimi
güzel bir yaz ikindisinde
adres sordu birileri

anlattım..

II.

denizi ilk kez gören bir çocuk
birdenbire yaşlandı
çiçekleri çok biçimli tuttuğumu söyledi biri
sanki koca bir gökyüzünün altında
sadece ikimiz duruyorduk.
öyle bir gök işte, orada öylece duruyorduk
ve nedense hep sana gelirken
yere gül renginde bastığım geliyor aklıma
insanın olmadığı bir anının da olamayacağı...

III.

karşıdan karşıya çamaşırların asıldığı
dar bir sokağa girip
eski bir kapının önünde duruyorum
tunçtan bir tokmağı avuçlarken
anahtarı kilide sokuyor
ve haz alıyorum küçük tıkırtılardan.
"kadın dendi mi sanki ben
vişneli bir dondurmayı durmaksızın yalıyorum."

CEMRESİZ GÜNLERDE
XXXVIII-Soru

-Veysel Çolak için-

bir soruluk zamana sığar
gökyüzüne biriken göl
saatinin sabırla unuttuğu
tenha balıklar

bir gerekçe bulunmalı kuyuyla
bakarak ödeşen uğultulu yüze
şivesi soruya çalan öksüze
ikiz anneler doğurmalı

uçuruma sürçtü balkon
eyvaha zaman yok soru sor
diye kundaklayan şehre küsme
ölmek için gurbete dön
yutkunsan dinecek kalabalıklar

sorulmaktan yorgun duvarlar
ezberindedir iki yüzlü pencerenin
önce kendini tanır sonra
unutur doğduğu bütün evleri
suyu külle tutuşturan Şaman

KORUK

-Nazmi Ağıl için-

Asmalı dambaşında beton harareti.
Bir yediveren eski zaman yazı az az
demleniyor.
Uzakların kiremit rengi sinmez şimdi
bu dinginliğe; o, o zamandı.

Çocukluğa şerbetliyiz biz. Zehirlenmedik
demiyoruz; zamanın zehrine bağışığız biz.

Cırcır böcekleri kaprislerine (capriccio!)
başlamadan önceki
sabırsız, meraklı sessizlik;

haziran!.. korukları ilaçlayan,
uzaktan eski şerbetçilere benzeyen adam;
yüzüne maskeli eşkıyalar
gibi yeşil bir eşarp bağlamış; haziran!

Talikanın az uzağında kızıl, koşumsuz at
derisini titreterek sinek kovalıyorken,
dinginliği ürperti sanıyoruz.

Gölgeli (yalan) çocukluk asmalarından
kasabanın sarışın, dalgın letâfetiyle
uzanıp buğulu bir koruk koparsam,
ilacını şöyle çapraz, mahir bir jestle
gûya çocuk teri kokacak
gömleğime silsem,

ama zaman şaşırmasıyla (...) dişleyemesem...

Ekşilik damağımda bir at gibi kişnese...

ESKİ ŞEYLER

Sarı ışığı inatla yakalamaya çalışan, bir elinde
gökyüzü, bir elinde doğası bir büyük oluşumun:
onlar bu kentin haşarı çocuklarıydılar. Gelip geç-
tikleri, her akşamda el sallamak üzre saptıkları
bir yerdi o kızgın, çölsü fotoğraflar...

Bir soluk alınsın koklansın için evlerinin önüne
maketten bir yeldeğirmeni, sonra da sahici ırmaklar
yapmıştılar. Yüzlerinde asla saklanamayacak tazelikte
sımsıcak bir sevgileri ve birkaç da saklı bahar.

Otobüs hareket alma saatlerinde bir şakayı bir şa-
kayla eskitmeleri gibi -arada bir sarmaşıklaştırması
gibi kendini bir çiçeğin- onlar şimdi sadece böyle bir
anıda gülümsüyorlar.

- Oysa hiçbir anının birbirine benzemediği, körkütük
bir hüzün gereksinimi, birkaç da sevgi;

bir kentle beraber - *onlar da- eskidi gitti.*

SABAH SULARI

ezanla kaybolur gece
kahvaltı sesleri çıkarılır dolaplardan.
aşksız bakar adam kadına,
farkındadır. yine öyle bakar.
camdan buğuyu karalayıp
duvarda yürüyen kediyle
göz göze gelir.

gözlerini kaçırıp
sokağa iner kedi,
sıcak suyun betona dökülmesidir
ayaklarının kibar ifadesi.

paşa çayına itiraz eder çocuk
her şey yolundayken.

duvardaki evlilik resmi
karşısına gelip durur,
artık fotoğraf çektirmeyen
mutlu değildir. yalnızdır!
diye düşünür kadın. farkındadır.
yine düşünür.
ılık bir su gezinir kapı önlerinde.

kapıyı açık bırakır adam çıkarken.
bir köpek girer sokağa,
yüze değen ilk soğuk su gibi
tehdit eder mahalleyi.
farkında olmadan.

YAĞMURLA GELDİM

(karıma)

su sızdı denize
bulutun gölgesi büyüdü
tenime yağmur değdi
ellerimi
en önce
sardunyalar beğendi

anamın
canını acıtmadan
geldim dünyaya

önce ezan-ı muhammedi
sonra
üç kez adımı söyledi biri
sessizce çizdim
gelecekteki bahçemi

babama
cephedeyken söylemişler
dünyaya geldiğimi
iki kurşun fazla
sıkmış havaya

sırrı çözüldü doğmanın
doğmak
ilk ayrılıkmış meğer
insan kısmı varolduğundan beri

doğduğumdan bu yana
sardunyalar
gizlice gül kokar
ah ah onlar
güllerin yoksul ikindisidir

sökülen yerlerimi

daima

gül kokusuyla

dikişim

boşuna değildir

GEÇTİM

ben sana hep yağmurdum su gibi sudan geçtim
sen bana hep uçurum çokça pusudan geçtim

hasretine yanmaktan küle döndü yüreğim
savruldum dağa taşa kahr-ı kısudan geçtim

özleminle yaşamak vardı binlerce sene
bir anlık vuslat için ben bengisudan geçtim

kördüğümdü gördüğüm yollara baktığımda
yine de varam diye belki bin sudan geçtim

behlül gibi arayıp seni deli divane
yunus gibi tam kırk yıl bir bilgesudan geçtim

biledim yüreğimi aşkın ateş çarkında
demiri çelik yapan o ince sudan geçtim

bilemezsin sevgili taşa vurup gönlümü
sana arınmak için bin akça sudan geçtim

vazgeçem istediler yoluna tükenmekten
tükendim çınar gibi daldan özsudan geçtim

yok oldum ey dermanım ateşinde su gibi
yine var olmak için tenden cansudan geçtim

sen kendine mühürlü yüreğine tapınca
ben azalmamak için bir engin sudan geçtim

Engin Turgut

KORKULAR GAZELİ

fal bilmez bu işleri, içimiz yanlış bir korkuyla yurtlur!
inleyen bir gök tadında, uçmanın nafile sevinciyim, kuşlar yurtlur!

ruhum gurbet odası, sözler esrik, taşlar yorgun, hayat tuhaf, yollar yurtlur!
kendimi çaksam fırtına, bir daha yansam çöl garip, köle yurtlur!

neyin tükenikliği bu yazgı, kendime katlanmışım, gecesi pusuların yurtlur!
başım dönüyor kendimi öldürmekten, keder ezilmiyor, aklımız yurtlur!

yeter! bu şehri terketmek geliyor içimden, aramızdaki duvar yurtlur!
ay düşünür, ağaç bilir, gölgelerimiz bile yalnız, ışığı akşamların yurtlur!

şu zalimi kalbimden kazımalıyım, üşüyor mermer, sanki sular yurtlur!
ey saflığın yanık meleği, her yanım kanlı, şarap devrilir, sürgün yurtlur!

susmayan bir sıkıntıyım, toz kondurtmam buhar olan ne varsa, anılar yurtlur!
her şey hayâl oluyor, hiç uyumuyor gövdem, anlamın sermâsı yurtlur!

boynum eskimeyen bir gam vaktidir, kanlır sesimizdeki arzu, boşluk yurtlur!
bu gazel sarhoş bir yağmura benzer, kim nefesiyle kalmıştır, insan yurtlur!

UZAKLARDA KALACAĞIM DAHA BİR SÜRE

tanıtım broşürlerinde esnafın fotoğraflarını çeken
politikacının gülüşünden ölü güvercinler topladım.
doğru doğduğum yere... müzeyyen hanım bitiriyor,
hamiyet hanım başlıyor. ibadet yerine dönüşmüş harnıplar
altında tatlı su denize meydan okuyor, mavinin umurunda
hiç konuşulmamış hüzünleri toplayın ada eder sonunda

sarhoş mücahitler, mevzilere göz kulak olan
çocuklar gördüm tarihin yazmadığı anılarda
tepeler aradım gözgöze gelmek için yarınımla, yarımla
doğru dışarı... hüzzam'ın kalbinin attığı yere

ölünce her şeyi unutacağım nasılsa
hatırlamak ve hatırlatmak olsun sevdam
burada, dışarda, dünyanın köprü muamelesi yaptığı şehirde
bir kedinin hayatımı değiştireceği bir yer arıyorum
kendi hayatını da değiştirsin dilerse

beyaz güllerin uçurumunda ev cesetleri
kendi yuvasını yaparken kekliklerin yerini unutmayanlar
zamansız göçtüler. rumeli'nin hüseynisiyse eviç*
adanın hüzzamıdır yaseminler. doğu derinlerde
batı yüzeydeyse, anlamsızlıktan öldü sayarım
kuzeyi de güneyi de. her hayat kendi ölümünü
seçer güncenin bittiği yerde. fotoğraflarda yer almaktan
kaçındığımız o incecik noktada doğru dışarı... dışarıda
kalacağım daha uzun bir süre. uzaklarda yaşanmış
yıllarımı hayata bölün ada kalacak elinizde

* A.H.Tanpınar: Huzur'dan. S.350

DELİKANLI USTURA

kırçıl bıyıkları budama mevsimi geldi
acayip düşler makamında delikanlı ustura
yakışıklı makasların yedi sülâleden akrabası
terkedilmiş köpükler saçıyor sokaklara

aynası çalınmış gözyaşında sürekli hüzün
acemi tütünler sarıp sığınmış deli poyraza
teneke saksılarda büyüyen hayaller kurultayı
ne yapsa sığamıyor küflü kilit kasabaya

sarılsın mis kokan havlular dirilmiş boyunlara
kolonyanın benzeri yok fink atıyor kan taşıyla
ayhan ışık rakısıyla esriyen zeki müren rüzgârı
arar bulur mücevheri gönlünün kuytusunda

-necati, necati! efendiliğin lüzumu yok!
köhne dükkan, cehennemin ta kendisi!
çaktırmadan eriyor ömür denen serüven
şu taze günle, tez zamanda sevişmeli!

TARLALARDAN ARPAÇİÇEKLERİ GEÇİP GİDİYOR GENE

Ben -bazen herkese olur ya hani-
gene bugünlerde 'hafif müzik' bir Aşk hali
tülbeyazı bir aura ortasına düşerken
-belki ovalarda arpaçiçekleri açtığından!-
Sen içimdeki aylaya karşılık vermedin:
bu chat. e-mail 'bulutsusu' zamanda
belki de süresiz izne çıktı AŞK,
hiçbir not bırakmadan, hiçbir haber de
yollamadı, ve biz yaşlanıp gidiyoruz
ondan bir haber bekleye bekleye...
Peki, bendeki bu 'hal' ne, öyleyse?

İşte, tarlalardan arpaçiçekleri geçip gidiyor gene,
yürek auraları ha öldü ha ölecekken...

SONBAHAR ÜŞÜMELERİ I

Çamurdan oyuncaklarda dağıldı çocukluğum
Başağın su sıkıntısında
Hep ağrıdı yüzüme kazınan bozkır
Ellerimdeki buhran, sesimdeki tenha

Kimse işitmedi çan çiçeğini
Topraktaki yangını bilmedi tohum
Kırmızı soluğunda alev alev bir ırmak
Ünlemsiz hayatları dolaştı durdu

Yaban bir kederde kaldı akşamın eğrisi

Beyazımda hırçın bir tarih bu yüzden
(hem sadece beyazı anımsanır kadınların)
Bu yüzden az pencereli çok yalnızlıklar
Sonbahar üşümeleri ve saklandığım kuytular

BATACAK

gece (remington tanrı):

parmaklarından kalkan toros ekspresi
donmuş rayları kırarak
dalarken kağıdın tünellerine
karanlık, tıkırtılı ırmağa
gömülerek uyuyorum

sabah (ay yaprağı hasatı):

şiirini buluyorum daktiloda
tarih atılmış, imzalanmamış,
birkaç sözcüğü daha değiştireceksin demek bu
ve henüz eleştirmek için çok erken

öğle (karga ırmağı rıhtımı):

balkondaki salıncakta
çiyden kaskatı kesilmiş bedenini kütürdeterek
uyanıyorsun, mutfakta hazır bıraktığım kahvaltı
tepsisinde şiirimi buluyorsun, sızma zeytinyağı,
domates, esmer ekmek ve nane
okurken gülümseyerek tarzımın son günlerde
ne kadar çok değiştiğine...

ikindi (tuzdan bal yapar denizin arıları):

kumsalda yürürken doktorun
sözleri yankılanıyor rüzgârın
kemirdiği kulaklarında

"kesin olan bir şey varsa" demişti doktor
"o da ikinizin de depresyonda olduğudur. Ancak siz
yinelenen kabuslarınız nedeniyle kronik uykusuzluk çekerken
-ki bunun köklerini çocukluğumuzdaki baba motifi eksikliğinde
ve ne demiştiniz şu şu öldürülen anarşist abinize beslediğiniz
garip hayranlıkta bulmak mümkündür- içsel
çelişkileriyle gün boyu savaşmaktan yorulan eşiniz
uykunun bilinçsizlik haline karşı önüne geçilmez bir istek duyuyor"

kayıkhanede buluşuyoruz
gökyüzü bir istiridye gibi açık ve çiğ
uykusuz bir garson kadar huysuz
ve dev bir domino taşı gibi devriliyor kış

ters dönmüş bir sandala oturmuş
aşkın ayrılıkçı bir ödül, bedenlerimizin
özel mülkiyetler olmadığını konuşuyoruz
sözcüklerimiz, yanan karantina bayrakları,
sözcüklerimiz kıtlık
ve tecimen köylerini kıran salgın hastalık.

ateşten kızılcık çağlaları arasından
sıçrayarak geçen bir geyik yavrusu

bir demet tere kokular okulunda,

çisede ıslanan
pirinç kağıdına yazılmış bir hai-ku:

Yağmurda vişne çiçekleri
her şey bir alışkanlığa
dönüşebilirmiş meğer

"Tek sayı çıkmış bir dergidir ölüm"
diyorum, "istekli etin esenliği,
sesin ayrılığı sanrının manolya
sarısı *Sonsuzluk Kumpanyası*'ndan"

"Seni, tahta bir kâsede yabani bala
bulanmış taze çilekler gibi, denizin sırtını ısıran
sabah rüzgârı gibi, yazdıklarım, yazamadıklarım gibi
ve varoluşun yitik düzeni özgürlükten
daha çok seviyorum" diyorsun

ikinci tümcenin eşiğinde
karnını tutarak toprağa çömelmiş bir
denizci gibi duruyor
"ama" sözcüğü

"galiba yürümeyecek"

akşam (zakkum evi):

Salatayı hazırlarken kesiyorsun elini
kan: taşın ve yaşamın barakasında
konaklayan yabancı anlam, sıçrıyor
zakkum ve sisten örülü alnına

sofrayı kurarken ben, iskeleyi söküp
eski sandalı onaracağım diyorsun, bir çocuğum olacak
açılmalıyım uyumlu bir alışkanlığa
dönüşen bu tekinsiz adadan

"Batacak" koyalım mı diyorum adını
sandalın yani, gülerek keserken ekmeği,
ve bir uğursuzluk belirtisi olarak devrilirken tuz,
oybirliğiyle koyuyoruz.

YARALI H/ECE

Işığı herkesin önünde denedim
Benzi soluk tartı upuzun durdu
Keyif kaçırdığı fırsatların derdinde
Kadife gece bak ben geldim, yaprak sustu
Işığa girdim, yerim dar, dalgın adreslerdeyim

İbre şaşırdı, eski renksiz denizler girdi araya
Güneş, ıssızlık, bazan orta şekerli kahve
Yarışı kazanır mı kısa ömrüm dağ gibi dalgalarla
Işığa düştüm, bu hangi yıldızla sevişme, serildim kendime
Tartıldım, yazgım nerede bekler beni, yarınım nerede

Keyfim kaçtı yine ölümü düşününce
Katı gece katil uykulara çomak soktu
Buruşuk gölge, derin vicdan ve sadece o an
Ucuz sızı, kuru sır, yaralı gün bakın bana
Gönülsüz işve ve yarım tarih kalkın gidelim

Yanık anı, simli özlem misin sen
Dilsiz bir doğum günü daha mı öksüz yarına
Korkak albüm, yosma kan neredesiniz
Düşerim yollara sürgün yön kesme sözümü
Ökse alev, kuru direnç bir çırpıda sevdim ben

Yaprağın falına baktım
Yaş ışık, talihli tartı, kara gözlüm
Boğazına düşkün gençliğim
Dilimi kemiren kavak yelleri, ondan
Gözü kara aşka davet edilişim

Senin yerin burası değil diyen
Sevgili büyüklerim ne doğru söylersiniz
Yanık dilime sığındım ben, kime ne bundan
Yalnızca kıvrak hüzün tanıyor beni
Düş yollara artık yaralı hece, gidelim burdan

ZAMANI

ya gelmeli ya çıkmalı bir yerlerden
gideceğim hiçbir yolda mesafe yok
sabahları ağaç gövdelerine kazınmış görünce gölgemi
diyorum:
zamanı

geç kaldık ama galiba geceleri dolaşınca bulunan bir şehre
gidecektik
hepimiz bir menzil sohbetine aldanıyor ama
konuşmuyorduk
kervanlarımız yollarımızdan çıkarılmıştı; demiştim ki
bunun üzerine:
zamanı

her yerde tıkanmış bir kalabalığın izi var
uğramadığı kıyıların yalnızlıklarından oluşan
bir liman geçtiyse az önce anlaşıldı: kalabalık
zamanı

taş üstünde kaya. gönül üstünde göz: ama gök yırtılmamış
anıtlardan. kitaplardan, tabletlerden herkesin yazısı
öylesine geçmiş
geçiş yerlerinde sadece sıfatları yurt tutmuşlar; ama
bilmezlerdi kimin, neyin
zamanı

gökyüzü bir ev hastalığı geçirdi; sıkıntı, bir buyruk sandı
kendini, bir yanlış anlaşılma
yemek salonları bir kara treni arzuladı
yokuş bir ten istedi kimsenin ezmediği, bekleyenin
kalmadı
zamanı

bir şey söylemek isteyince konuşur
bir şey anlatmak isteyince susardı; yürüdü gitti, kulakların
bir sözlükte,
dilin bir gözde oturduğunu anladığı gün; alıp yanına, kalan
zamanı

şimdi bir ev var bütün yüreklerin olduğu yerde
herkes mutluluğu gençken istedi, mutsuzluğu
ve ruhunu sattı kırılmak yerine; ayrılık bu yüzden ölmek
zamanı

ÇÖKMELER

uyanışım tez oldu düşten
karanlık buldum dünyayı
ellerim boş kovan
yerinden kaymıştı ev

yoktu kır bayır çiçek gökyüzü
dere tepe ağzım kum çakıl
yolunda gitmiyordu
hiçbir şey
yabancıydım kendime

çok anıyla bellek arasında
çelişik bir nesneydim
sesi olmayan güneşe

içinde gömüt arayan ölüm
küçük bir kuş ölüsüne
törensiz çelenksiz
yakalanmışken son ıssızlığa

varlığımı bu hiçe kazdım
öznesi bir seviydi
şimdiyse yoktu işte

NAZ

sıkılmaya başladıysan eğer
çek silahını vuruşalım
hangi sayıdan istersen başlayabilirsin saymaya
özel günlerinden başlayalım istersen çarpışmaya
sıkılmaya başladıysan eğer
vallahi çiçek bile küstürmedim ömrümde ama
çek silahını öyle konuşalım seninle
erlik falan değil bu
çünkü delikanlıyım ben erken satarım

ah çılgın durak sen konuş o zaman
herkes çıkar ve konuşabilir o sahte yücelere
tarifini yapamadığını sıkıntıda
hadi artık zorlama çarpışalım

sıkılmaya başladıysan eğer etrafından
aşklardan düşte gel
onulmaz yaraların içinde köpekler havlıyor
keyfin bağlarında üzüm kütükleri sararmakta
iyi şarap vermezmiş koruklar üzüm olmadan
çarpışalım artık bak sabah oluyor

UZAKTAN BAKMAK

Nihayet bakmayı öğrendim sana
Yangından da çıkabilirim bir gün

Kararsız: yarım bir secde...
Hareketsiz: yarım bir adam...

Uzağa bakıyor gözlerim
Olması gerekenden daha hızlı atıyor kalbim
Ellerim olması gerekenden daha kısa
Ulaşmak istediğine ulaşamıyor
Bu beni hereketsiz bırakıyor, tıpkı bir ölü gibi
Tıpkı bir ölü gibi gözkapaklarımın kapatılmasını
bekliyorum
Beklediğim tek şey bu...

Bana uzaktan bakmanın bir yararı yok

Varsa da bilmiyorum ellerini uzatan biri
Ölmek üzereyim ve bu gereksiz bir ölüm
Yürüyorum, duruyorum, nasıl da gereksiz bir ölüm:

Yürüyorum, kumlar doluyor gözlerime
Duruyorum, kızaran gözlerim bir karadeniz
Ellerim edepsizce uzanıyor bir bedene
Birazdan ölü olacağını bile bile.

Ellerimi uzatıyorum, şaşkınım, kendi ellerimi

Mırıldandığım Şeylersin...
DÜZŞİİR

- Şairler Annesi
Gülten Akın'a-

1.
Çocuklar düzyazı olmasın diye
anneler var

Anneler nar
çocuklar dağılmasın diye

Anneler büyümez ki çocuklar kadar
anneler şiir

2.
Nasıl yenildik ama
yıl bindokuzyüzeylül
dak'ka bir gol bir

O golden beri
Ankaragücü düzyazıdır
Eskişehirspor şiir

3.
Elma. armut. kavun. karpuz,
incir, limon, üzüm, zeytin,
erik. canım. vişne. kiraz...

Bahçede düzyazı yok
ne güzel şiir
(Çal onları ince çocuk,
taze hırsız, turfanda şair)

4.
Karatren şiirdir
hele Toros Ekspresiyle
kafiye tutturursa

Cemal Süreya ne demişti
ne demişti Cemal Süreya:

"-Ağır ol Bay Düzyazı
Sen ancak uçağa binebilirsin!"

Su içinde mavi şiir okyanus
- ötesi aşırı düzyazı deniz

New York'a gittiğim gün
elbette şiiri bırakacağım

5.
Saray. bedesten ve çarşı yaptırdı
sarayı som sessizlik
kapladı ıssız diyedir

Bedestende ipek gibi
çarşıda sicim gibi
gözyaşı yağdı haktan
ağladı kuzu diyedir

Otuzaltı yıldı ömrü
onsekiz gün saltanat sürdü
iki yıl da zindan gördü
sürmesin bu cem diyedir

Şehzade Cem masaldı
Cem Sultan şiir
yazdığı Türkçe Divan'ı
sakladı gazel diyedir

Düzyazıdır Avcı Mehmet
okladı ceylan diyedir

6.
Oturmak düzyazıdır, yürümek şiir

68'de Prag'da ilk
bahar bizzat genç şiirdir
güz güzel şarkı nefes marş gazel
son çocuklar mevsimidir
2000'de Prag'da son
bahar toplu şiirlerin birincisidir

Düzyazıdır karanlık, siyah şiirdir!

7.
Muzaffer ol düzyazı,
Yenilenler şiirdir!

KÖPRÜ

üç fantom parçalıyor Adana göğünü
atıyor paçavra gibi önceki an'ı
'şimdi' kılıyor tomurcukları ve kuşları...
bulutların korkusu da o, sevinci de; oynaşırken
görünür - görünmez uçuklanmasıyla dev aynanın...

mış-lı, miş-li teselli bahçesindeyken işveli hayat
işte, zaman köprüsünde biz
seremonideyiz... ve eski trenlere bakıyoruz
tüm eski yolculuklara bakar gibi: solmuş
yakut, paslanmış tarih yanığı vagonlarda 'aah...'
lar...
telaşı anılarca, camlardan sarkan çocuklar
raylara sarılan tekerlekler mış-lı, miş-li
dönüyor
biz dünlere bakarken suskuyla, oyalanırken...

üç fantom biçiyor çarşı göğünü; geçmiş kaç
turunç mevsimi ediyor, kaç gerçek sevinç
bırakıyor bulutlarda...

düşüne/ duruyoruz zaman köprüsünde
yerde makas değişiyor, gökte üç beyaz çizgi...

görüp duymakla, Adana kadar kendimizdeyiz
san: yeni ve haklı

YOLCULUK
VE
SORULAR

Ghislaine de Boysson için

yolculuk öncesiydi, bize, 'Dar
Kapıdan geçiniz...' mi dediler?
geçtik de ne oldu? ah, birer birer
suçlar, aşklar... acı limonlar...

gibi battı güneşle! buruk
ve sarı... sen gel de, aşkları
yıka yıka gel! ah, nerde o 'varı
yoğu bu kadar' olan yolculuk?

kim indi güle doğru? kimindi
ceza ve nefret? efendi ve köle?
neden artık her şey, uzaktan, böyle
Hüzün gibi görünüyor şimdi?

ÂSÛDE ALKAYA İÇİN
YEDİ İNCELTME İMİ İNCELİĞİ

1

Ağzının bardağı dolusunca
susabilirsin şimdi
Çocuk ve Allah bir *Dağlarca* ile konuşmak gibi
üst dudağına konan
o küçük cennet kuşunla
lâl lâhika ve şehlâ

lâ lâ lâ üç inceltme imi ağladın bak
ağladın ve ağlamanın koynuna doğdun
üç gün üç gece yüzünün şiirini öptü annenle baban
âh, çok uzaklarda beyaz bir ağlama şimdi babaannen
adının beş harfini ithaf ve iltifat çiçekleriyle doldurdu
zarif jestlerle kat kat şair amcalar
Â - sû - de
şairler olmasa yerlerinden sıkılır çiçekler de

2

Adın Âsûde ya
gözlerimin albümündeki küçük sevinç
mısra mısra âşikâre bir şiir ol'cağan büyüdükçe

3
Lâle
Karîn
Leylâ
Şîran
Nalân
ayrı bir güzel her biriniz
ama, Âsûde bir im fazla

4
İnan bana taşra kâlb küçüğüm
uzaklar olmasa kimse inanmaz Allah'a
kelâm kelâm ömrümü uzaklara götürürken
dönüp seni yakınsamak var ya
dört rekât namaz

5
İyi bak. ben de bir babayım, üç kız babası hem de
sen geldin ya duygularımın toplamı 3+1
- - ne gereği var ki şimdi sizi geçmişime götürmemin
kim bilir kaç kez eridi içimde aşkın kum saati
merak mı ettiniz
her aşk denemem düşme vadimde
donmuş birer şelâle- -
Bak işte. dokunulup
bırakıldım yine!
Hani, hayatın İslâmî ince dua şiirini ağzıma dökecektin
Zennûbe

Hadi kızlar, hadi içimin can parçaları
bana koşan elleriniz birer gonca incelikse
gidin bakın beni çekmeyen aşkalar uzağımda mı hâlâ
jest sevaptır sevaptan ölmez insan
tutup tutup âşık olun e mi aşklarıma

Aşk, ellerimin arasından kaçtı iyi mi!

6

Elimdeki bu son gülden kan mı damladı sahi
kan bende gül sende kalsın
kanı ben temizlerim gülü sen incelt incele

Gül rengini asla kandan almaz Âsûde!

7

Bi'şey daha var, bu şiire çok benzesem de
beni ucun ucun hayata çeken bir rakam 7
şavkı da şevki de akmamış gül lekesi
sen bakma bana, hep Âsûde olarak kal- - Hayat
çoklarında Âsû ile Sûde!
Ölüm bende defterlere saklanma
aşk bende paranoya

Dön geri bak, bana!
Bak hiç yaşlanmamışım. kâlbi sinema o çocuğum yine
aşkın ipek elleri şimdi süpürür saçlarımdaki beyazları
meraklanma- Vedâ değilim, olsam olsam bûseyim

Hadi git, al getir bendeki kardeşlerini!

7+ 1
*seni inceltme işaretleri eleverdi çocuğum**

* Haydar Ergülen

SAN'A GAZEL

'Murat Batmankaya'mın Şerefine!

eylül güz'eldi.. ekim ıs'landı.. san ki sancım
ıssız bir buluta ağdı.. can gölgesi sandım

rüh kılpayı tutundu gölgesiz göğsüne
defnemin dili tutuldu.. söylen'di sandım

hangi sevdâ hangi dağın depreminde gömülü
bilmem.. siyah'an'lar de ki anlar beni sandım

anla beni.. tiril tiril titreyen bir suyun
kalbine düştü göztaşım.. deryâ dindi sandım

yağmurlar dinmedi.. *mumdan kayıklarla* geçtiğim
âteşperest gözlerini ateşböcekleri sandım

serin kal.. büyüsün kaf dağı.. kanatlarınla
ömrümün can küresi büyülendi sandım

dün yok mu.. sadece şimdi.. sen beni hep..
arzu çağı hakikatmiş.. ten hayâli sandım

kırma sırçamı cemşîd.. aşktan göz gözü
görmüyor.. kır kalemi.. söz tükendi sandım

DEPREM GİBİ

Seferis'in uçurduğu denize atıyorum ilk taşı
Ben uykudaydım o taşı toplarken seramik dağlardan
Siz uykudaydınız, kaşınız gözünüz dağılırken
Egeli dosta anlatıyorum bunları, bir kıyı fenerinde
Külhan dediler saymadılar, İon esiri dizelerimi
Şairdim Urlalı zeytin tanesi, feneri kopmuş gecenin
yıldız iniltisi, yangını içinde fosil kabuklu not defterimden

Yazdım çizdim, deniz bildiğiniz kadar esintili
Bir mermere, bir kasırgaya yaslanıyorum dalgaların arasından
Siz çıkageliyorsunuz, maya hücreleri
Deniz analarının bildik tarihi, seviyorum gözlerinizden
Ot yanıklarından yarattığımız türkü susturuyor ortalığın
sesini

Atımın nal sesleri büyüyor meydan dostu
Şehre az kaldı; incire, böceğe ve sevmeye insanı yüreğinden
Koştururuz yalnayak asfaltları, Seferis'e ne kaldı?
Bir yanık sokak, iki de buzuki çatırtısı

Yağmur başladı. kasabalar boşaldı, yangın söndü içimizdeki
Gazeteler haberleri bir bir kesti, mahşer vakti
Gök bir yandı bir söndü, şafaklar kısıntıya uğradı
Atalarımız başta koştu, o büyük şiirseverler
Atalarımız ölmemiş, bizi kırık bir sütuna diktiler
Tarih yeniden başladı, bizi istemediler

Yarım bir ölümü tattık Ege'de, deprem gibi
Koşturduk kazı çukurlarında, yatacağımız yeri aradık
Antik kentimiz artık üstümüze atılan topraktı
Şiirlerle süslendik, aramıza dökülen şarap artıklarıyla
Palmiyenin biri boyun eğdi dünyanın gidişine
Saçımızı kurtardık göğe doğru dikeldi
Kalan kitap sayfalarını ekledik son nefesimize

GELGİT

Gel. Eflatun bir seslenişle
zifiri sularda çakmak çakmak
yakamozlar çırpınsın. Tenin
esriyerek tanıyacaksın kızıl köpüklerde
kabaracak. Dövecek dingin kıyıları

Töre'nin ve tören'in dalkıranları
saplanacak gövdene sezdirmeden
Bir sabah şaşırarak kabulleneceksin
zaman nasıl da dingin bir limana
sürümüş derinliğinde esridiğin girdapları

Gövde ki kabuğu ve tortusu zamanın
Ayladaki simli parıltıdır ona kalan. Aylı
bir şarkıda deniz suyuyla çalkalanmış
şarap şişesinden. Kırmak tarzın değildir
-boşuna bir vakit kazanma umudu ya da-
Bir zaman tekmelenir terk edilen şişe
kumsalda. Cam aslına döner sonra

Kıyıları dingin dövecek. Kabaracak
köpüklerde kızıl tanıyacaksın esriyerek
tenin. Çırpınsın yakamozlar
çakmak çakmak sularda zifiri
seslenişle bir eflatun. Git

HURÛFÎ MELÂL

Senin artık gülmekten vazgeçtiğin gün
topladım bu hurûfât tozlarını.
Gözlerindeki ışığa yeniden dokundum, rutubetli
sabrını yarıladım, badem çiçekleriyle
tazelenen gönül bağını yağmurlu
vedâlara bağışladım...

Ki orada, o cefâ yurdunda, tüyleri su
duasına çıkmış figân
içinde kavrulan bir
t i t r e y i ş
tin sen..
Habersizce varılan bu ıssız
yolculukta, yüzüme üflenen siyah
dakikaları *sen*
say!

Sensay, helâk
oluş provasında çırpınan acziyet
liflerini.. O panik
hâlinin şiddetinde gezinen kasvet
ve muhabbeti..

Ve artık bütün aynaları ihmal
et; geri çekil ve seyret: Hangi bedbaht
sîne tahammül gösterebilir senin göz
bebeklerinle hükmettiğin bu vahşî dansa? Rûhumda
doğuştan gelen bunca metalik kusuru böyle
çabuk ve muntazam kim
setredebilir? Bundan böyle dudakların hangi
harfe kilitlenecek, son defa kalbine
sensor!

Ben ki, bu ummânı çoktan
kuruttum! Kuru bir gül
deseni gibi saçlarının huzurunda sedef
seccadelere saçıldım..

Dilinin oyuklarında çocukları
uyandıracak başka ne kaldı
diye sormayı hiç düşünmedim o tuhaf limon
ağacında sudan bir sebeple sendelerken.
Avcunun tiklerini her saat başı rüzgârın
kumuyla ovmanın anlamı ne
demeden önce, ayak bileklerine varoluş
kımıltısı zerkeden sarışın heyecanına dönüp
bakmayı aklımdan geçirmedim.
Kederli silûetini iyiliklerle dondurdum..
Sesindeki zâyiâta alıştım..

Kalbimi mecalsiz
bırakan k a y b e d i ş
sözleriydi iki yakana bütün
teferruatıyla iliştirdiğim fısıltılı
dilekler. Rûhumun ihyâsı
adına kınına sokulduğum o kadim kelimeler
bile alnımın çatısına biraz
olsun pey vermedi..
İyi ki bu yaşta beni kabahatli
kılacak çocuksu huylarım var
diyerek sürdürdüğüm sersemlik
hâlim, giderek seni
daha çok soldurmanın nâçiz sıfatı
olmakta gecikmedi..

Çok uyumaktan sararan dişlerim
için biriktirdiğim bu mayhoş lezzet,
senin dumanlı susuşuna çarpan beyaz
mecâzî bir kokuya dönüştü.
Ağlamaktan kırıldığın gibi sükûn
buldu her şey..

Sonunda hayata yaptığın yas
dolu teklif, irili
ufaklı birçok ham hevesi söktü
aldı benden..
Günün birinde lâlelerle serinlemek
hayâli, meçhûl bir zamanın koyu
karanlık girdabına sıkıştı
kaldı..
Ve göğsümde yeis
İçinde didişen "Kimse
için değilim ben!" sayhası, senin
sesinle ıslandığım her gün sanki
biraz daha k a b a r d ı ..

Nihayet b i t t i!
ve başladı o keten rüyânın ömrümü
sızlatan hışırtısı diyebilecek
kadar uzun ömürlü
olmam gerekmeyecek..
Belki de o mel'un
tuzağı bir daha hiç
denemeyecek, mâzînin ıslak
teniyle nabzımı uyuşturmayacak, babaların
hâreli sırrını büyük
bir iştahla kazıyacağım hayatın
canını sıkan toplu fotoğraf
albümünden..

Belki de neden
sonra yanılacak hâfızam..
İkiz bir harf
gibi sayıklanacağım dünyanın sonunu
sayıklayan o mûtena sarnıçta.
Hiç kalbim kalmayacak!..

DAMLA SÖZLER

bunca söz arasında bana da bir damlacık yer verseydin
koşardım gururla saçaklarına sığınan yağmurcuk kuşuna
abla bak! ben de şiir oldum babama

damla ve şiir!
birinden ötekine bir tufandan geçilir
çatılar ufalanır, kiremitler devrilir
çıkılır çarmıha:

eloi eloi iama sabaktani!
-tanrım niye yalnız bıraktın beni-

tasalanma, dedi *Damla*, ben sana teselliyim tanrı yalnız
bıraksa da
ya bana kim teselli
babam buluta çıkarsa

kule sözler küçümsüyor
kuyu sözler çok derin
avutmuyor şiirim
bunca söz arasında bu yüzden yer vermedim sana

kuşkulandı yağmurcuk kuşu
anne anladı her şeyi
çocuk çevirdi masala

babam bulut olmuş bana
babam bulut olmuş bana

BENDEN UZAK VEDA

vedalar, yitirdi anlamını
araya doldu, beyaz boşluklar
ağaçlar öldü
ağaçlar
benim yerime

burkuldu yürek, lodostan
yürek, düştü vapurdan

yelkenler, sardı gözlerini
bir çiçek, avucunda

burkuldu yürek
boşluk rüzgârlarında
rüzgârlar götürdü seni
ölüm sevinci

uzadı yollar
bir ölüme imrenerek
dudağındaki öpücük
sessiz, soğuk, tatlı
bir rüzgârın izi

vedaların üstü açık kaldı
yağmur alıyor akşamları
o kadar da uzakta ki yalnızca soğuk
var üzerimizde

bir taşra gazinosunda
bir taşra gazinosunda
ölüm ve yalnızlık
sönmeyen sigaralar
ve aşkın yalnızca adı
altında vedalar
ölümsüz vedalar

her şey benden uzakta
vedalar bile
camlarda izi kalan
vedalar bile

TRAGEDYA

I.

Kayaların geleneğine benziyor sözlerin
Yaklaştıkça sana, sokağından geçtikçe
Yağmur, azarlanmış bir serseriydi seni öptüğümde
Kestane topluyordu olmayan abim/ bana, kendisi için
Ve bulanık tren sesleri.

Gizli bir yamaydı gülüşün.

II.

O taşlaşmış öpücük.

Kalbim yavaş, karada bir kayık kadar
Sorar gizlice: sizin suskunluğunuzu anneniz mi örmüştü?
Beklediğin nedir bana anlat, bahset koynundaki ihtimalden,
Ah, ağzınla sevişen bardaklar!
Bak bir gün daha bitiyor.

MOR SEVGİLİM

minima moralia'nın bir sayfasında hatırlarken seni
öptüm etimdeki kızgın mührün sızısından
dizlerimde işleyen yaraların haylazlığıyla
hayata benzeyen sözler ettim kime rastladıysam
kime baktıysam: birden acıyla bozkır ömrüm

bu kaçıncı düğüm atılan bana, bu nasıl böyle küf
söyle: artık ne, bu harebe kime
boğaza tıkanan yutkunma
nedensiz bir akşamdan kalma nem gibi unutuldum
ah! kim ki kaldı bütün aşklarının yasını tutan:

aziz sevgilim, her gülün ziyanı neden kokusu kadar

.....LIFE IS A RIVER

tüllerden kurulu ormanlarda büyüdüm.
çığlığım tıkandı sonra büyüdüm.
kitaplar açtım yalanlar kuruluydu.
gözlerimi kapattım ... içime düştüm.
madlena ... marihuana ... malencia ...
mor tüller mavi güllerle albatroslar yürüdü
küsülü sonlara ... cehennetime ... melek vadilerine.
ben ... gitarımla buzdan bir flüt..
.. taşırken her sabah ..
.. düş nehrine inerken ..
sen ... elinde eflatun bir gül ..
.. kırılmış uzağına düşmüş ..
.. beklerken beni.
kollarım yanlarına açık .. sarılmış ..
uzanmış ..... BÜYÜMSÜN.
sihirli
poem ... su sabahlara /
uyansak
seninle

ZAMAN RÜBAİLERİ

Ne yeryüzü utanır
Ne gökyüzü duyar
Göğsünden vurulur çocuk
Zaman, nabzını sayar!

*

Tanrı tutmuş nefesini
Gözlerini dikmiş yere
İnsanın dişlerinde insan
Zaman, çıldırmak üzere!

*

Anılar, geçmiş Zaman
Yaban otlarıyla eşikte dinlenir
Kırk yıldır gittiği yoldan
Ansızın çıkagelir!

*

Zaman, çamurdaki cân
Tanrı'nın üflediği soluk
Hayatı emziren anne
Ölümü emen çocuk!

*

Zaman sızar
Yelkovanla akrep arasından
Kesik günler yarasından
Zaman sızar, kan sızar!

*

Kaç geceyi, kaç dönenceyi
Geçti çıplak ayaklarıyla
Hırkasına köz düşen [1]
Dönen dervişlerin Zamanı!

*

Daha çok sevdirir hayatı
Elinin tersiyle sildiği kan
Zamanın göğsüne yaslanır yine
Zamanın yaraladığı insan! [2]

*

Kendi acısını
Bile duyamayan
Derin bir yanık gibi
İşliyor Zaman!

*

Annem ağır hasta
Dalgın bir meyva gibi [3] tabakta
Ne tuhaf dedi, çılgın şair
Zaman çizgi gibi, annem bir nokta!

*

Zamanın vefalı dostu sensin
Tembelliğim, yorgun şövalyem
Toz ve hayâl babamın yüzü
Çocukluğum, kırık lâcivert bilyem!

*

İşte çağın günbatımı
İşte doğan yeni Zaman
Zifte batmış karabatak
Çırpınıp çırpınıp ... çırpınamayan!

*

Ay battı, Ülker yıldızları da [4]
Dağ sustu: Sonsuzluk ve Hiç üstüne
... Ve yazılan kalbimin Zamanıdır [5]
Bir han duvarına, kerpiç üstüne!

(1) Sina Akyol
(2) Cioran
(3) Ö.Ciravoğlu
(4) Bir İlkçağ şiiri
(5) Hilmi Yavuz

KOĞUŞKALK

Seslere zulmet ağzımın kapısındaki gardiyan!
bu şehre beş vakit ezan kadar
beş vakit ihanet de lazım!

Tertemiz dudaklardaki acı ayrılık kelimesi
serilirken ayaklarımın altına kırmızı bir halı gibi,
durup tam hayatın önünde

ağlayarak, 'merhaba asker, mutlu musun' demek de lazım!

KASİDE'DEN

Dünya sallanıyor, sular üstüne üstüne çağlıyormuş:
Kapılsın akıntıya ama korkmasın derelerden denizlerden.

Çardağın çatısını akasya dallarıyla örtsün, taze aşkla,
Yıldız artık o, inansın, dönmek, ne mümkün dönmek!

Birden saçılırsa karanfilleri adanın, kara gökte
Çakarsa çığlık, denizin içi kabarırsa, üşüyorsa,

Dünya soğuyor desin; derken çardak uçuverdi, biz de
uçtuk,
Asıldık kaldık ıhlamura, mercan çocuklar gibi birbirimize
sarıldık,

Ağaçlar hiç korkmaz olur mu, korktular elbet, ama o
Savrulursa, yalnız kendine tutunmayı sakın unutmasın...

DERİN DONDURUCU

bazı şiirlerin zamanı hep yenidir bazı kitaplar bazı kentler
gibi terli
nehirler boyunca gider bir kuşluğa varmak için
güneşin altında oturur kayalarda ve göğe yakın yerleri süt
kokar
akan suda yıkanan yorgun ay geceden çıkıp usul usul
çimenlere gider yapraklara ve rüzgâra çevirir
gecenin gövdesini
açar uyumlu sessizlikte
acıyı çeker toprak havalandırır
saflıktan kurulu uygarlıkta
nasıl geçerse yaz öyle geçer gövdenin denizini
sabaha kadar sınayan rüzgâr

nehirlerin terli sesidir donmadan bulanmadan akan
Y harfi gibi zamanın yatağından kayayı söküp alan
ateşin sesi
karların sesi

bazı şiirlerin zamanı olgunlaşmış yürek gibi acıdan geçer
geceden
yıldız ağrılarından
hiçbir şey unutulmaz güneş altında her şey sırasını bekler
her şeyin dünyası yenidir güneşle bir kez yıkılmışsa insan
aşka düşürür yolunu taşa toprağa tahtaya kâğıda
suya düşürür

ağrıdağı'nı gördüğüm gün türkçe'ye çevirdim acılarımın
cümlesini

GİDECEKTİM AMA HİÇ HÜZÜNLENMEDİM

- Denize bakan odanız var mı?
'Kabul' de orta yaşlı bir kadın;
yüzü ve saçı iyice boyalı.

İkimiz de odamızın balkonuna çıkıp bakındık;
denizin rengi kıyıdan içerilere doğru
koyulaşıyordu. Kumluk küçük koyda
terkedilmiş bir çift mavi yüzgeç,
beyaz çiçekli ağı ağaçları, birbirine karışmış
ayak izleri, küçük kırmızı bir kürek.

Nal sesleri işitince birden, batıya baktım,
doludizgin iki at, küçük koya varınca
başlarını kumlara uzatıp eşelenmeye başladılar.
Onlar sahipsizdi ve suvarileri yoktu.

Atladım balkondan ve kağıt bir uçak
gibi havada süzülerek onların yanına
düştüm. Ben de kumların ıslak
derinliği için ellerimle kazımaya başladım.
Acıyordu parmaklarım. Birkaç yengeç,
çaresiz kalınca parmaklarıma kilitlenmişti.

Ellerim, parmaklarım kumun
derinliğinde kaçıncı kez ve yeniden titredi.

Bir çocuk, balkonun altından geçerken
bir çığlık gibiydi annesinin adı dudaklarında.
Kendime geldim uyandım belki
ve odanın kapısı çalarken; girişteki yaşlı
kadını anımsadım; boyalı yüzünü ve saçlarını.
Omuzuyla omuzuma dokundu yanımdaki kadın,
toprağın üstüne düşen bir kuş tüyü yumuşaklığıyla.
- Aç, dedi. Geçten iki kişi kimliklerini gösterdiler,
- Murat bey misiniz? Parmaklarımda asılı yengeçler,
kazdığım kumun ıslaklığı. Küçük koydaki atların
kişnediklerini işittim.
- Sizinle görüşmek istiyoruz, gidelim...

Atların eşelendiği ıslak kumların
derinliğinde kendimi aradım ve oradaki sesleri;
Gidecektim ama hiç hüzünlenmedim.

KIŞ GİTMEDEN YAZ GELDİ

I.
dağın hareminde doğan çocuklar
dağın eteğine gömüldüler

II.
acıyı soğutur diye sığınmıştık dağlara
yaşadıkça yalınlaştı acılarımız
nemini bulunca yumuşar sanarak
çok uzun bekledik toprağın devrilmesini
aklımızı tütsüleyip ceylan yavrularıyla
düşlerimizden yollar geçirdik

sonra yollarda dolaştırdık düşlerimizi
çalınır israfilin bakır borusu diye
ipek bir heceyle açmıştık tarihin penceresini
adı hiç duyulmayacak tuzaklardan öğrenip
adı duyulmamış tuzaklarda uyuduk
yıllarca yağmur bekledik göllerin ortasında
ıskalamasın geceleri ay bizi diye
güneşe uzattık kara ağaç gölgesini
içimizde şiirler, türküler dolaştırıp yatıştık

anladık ki her ağacın mülkü gölgesi kadar
anladık ki eskiden dağların bir gücü varmış

III.
dağların eteğine gömülmeyen çocuklar
yol yorgunu ve sıkılgan elleriyle
gelip şehrin girişini yumrukluyorlar
dağın cevabını taşıyan doğu döğmeleriyle
çok uzaklardan bakarak yalnızca konuştular
---- eskiden güneşe durmanın bir gücü vardı
güneşi ıskaladığımız sabahlarda anladık
kara ağaç gölgesinde toprak döl vermez

IV
bildik. her ağaç toprağının mülküdür
dağın haremine inen su kesilince
fırtına ve çamur toparlar otağını
söz yalpalar geri döner, barut kokusu susar
söz zirveden iner, kale burçları büyür
söz alınıp verilir, kıble yönünü bulur
son sözler yorumlanmaz, rahlede açık kalır

bildik. her ağacın mülkü toprağı kadar
dağın haremine inen su kirlenince
seni ölmeden önceydi, bildik
bu dünyadan sağ kurtulan olmamış

V
her taşın yüzü vardır, doğru yerden bakarsak
eskiden taşa bakmak, bir hüner meselesiymiş

VEDASIZ

Annem'e

Son sözlerinmiş meğer
Kırgın ve küsmüş gibi yeryüzü alfabesinden
Çekilen ses
Yarım yamalak vedasız uçan kuş.

Gelseydim
Erkenden soyunacaktı avludaki ağaç
Düzgün terliklerle
Ağır ve yorgun ellerinin uzağında
Günışığına yakalanacaktı ibrik.

Bilmez misin beni, giderken, mayıs
Buğdaylarına saklanırım,
Temmuz dutlarından düşerim yeniden.

Geldim de bir akşam
Dicle'nin çağrılmadığı yoksul bir
Sessizliği biriktirdim. Silgim yetmedi
Başucunda çoğalan yüzlere. Tek avuntum
Görmeyişindi
Bir buz kütlesine yapışan gecede
Upuzun bir tarlayı yalayan alevi.
Ah köredici ışığa yakalanmış
Bir gece hayvanının saklandığı
Çalılık bile değil yerim.

Bilmez misin okuduğum kitaplardan
Soğur yemeklerim. Divanda uyuklayan
Yüzüme bakar solgun ışık. Üstümden
Ne sabah güneşleri geçer, yalnızbaşına
Aydınlanıp kararır sözcükler.

Senden geriye
Kırlangıç ayaklı bir kış
Yağmuru kalır
Rüzgarlı Telan tepelerinde.
Göçebe bir ömrü boşaltan soluğun
Gelip geçer yanımdan, hiçliğin kurşuni
Grisiyle. Bir gece leoparı son lokmasını
Koparır içimden. O kemerli köprünün
Gölgesine bir yaz çocuğu tutunur bilmez misin,
İnce umarsız suda kırılan yüzünde
O mısır esmeri acılı yine de sevecen
Bakışın kalır.

YAĞMUR YAĞAR DELİ GÖNÜL USLANIR

Mustafa Kurt İçin İçin...

Sabaha kadar yağdı yağmur
dinsin diye bekledim sabaha kadar
horoz sesleri bile ıslandı
yalnızlığın ne önemi var

Balkonlu odada bekledim
ama balkonsuza da salona da
sabaha kadar- hayır
yağdı demeyeceğim gidip geldim

Kimse bu kadar ağlayamaz dedim
aşkta dedim ölümde dedim
ayrılıkta dedim belki - eksildim
belki ne bileyim

Çok söyledim daha da söylerim
yıldızlarıyla gecelerin diliyle mevsimlerin
bir oğlum olmayacak
bir oğlu olacak kızım da benim

İmrendim ama ne imrendim
söken dikmeyi de bilir
dinleyen birini bulursa yağmur - dinlenir
dillensin öyleyse- dinlensin

ŞEHRE GİREN ADAM

nerede olanı görüyorum
nerede olan tanrıların yumulduğu suları
sular ki köprülerden öncedir
şimdi beni herşeylerden sonra kılan
köprülerden geçiyorum
köprüler ki sular kuruduğu zaman
hiçlik kırallığının elçisidir
kapıldığımız hiçlik duygusudur
tanrıları gözler önüne sunan
demek ki ben
suları kurutan

birtakım kımıltılar ve bir garip yara olarak
köprülerden geçiyorum
adımlarım yok
dudaklarla coşsun anlatılsın
lehimsizim
vakitlerin ve birzamanların kirini
sildim sesimden
sesimi de sildim
herkesler denilen cümbüşten
kimsesizim
ben şehre girerken
şehir çatlar
kimsesizliğimden

bir şehir nasıl tarumar edilir
iyi bilirim
bunu iyi bilirsiniz siz leşyiyiciler
iyi bilirim çünkü
saçlarımın rengi bozuk teli kalındır
çünkü saçlarım taranmaz
şehrin etrafını dolanan yollarda
geceleyin
ben şehrin delisi olurum
şehir girilmez olur
aya adamlardan ve kadınlardan uzakta
ne varsa
onun kahkahası vurur
şehre giden yolları
aya bakarak tıkarım
kimseler geçer yanımdan
kimileyin
kimse kim bu diye sormaz
tanıyorlardır onlar beni yüzyıllardır
değil mi ki biri vardır her zaman
sorular dağıtan
gölgesi cevaplarla tıkalı
bir serseridir bu çoğu zaman
gülerler bana
gülümserim bencileyin

kirli bir doğrulmadır gülümsemem
bana biçilen ağrı
omuzlarımı başka bir gövde kılar
kirli bir gülümsemedir doğrulmam
ah ne garip
kendi omuzlarımla savaşmam
sabahlar olur
gövdemi dayayacak bir yer bulamam
saçlarımı tarayabilsem
dinecek olan birşey
akar yakamdan
yakama dik durabilmek
hevesini işleyen gök
erinç içinde orasını burasını açar
sokaklar mağlup adamlarla
şaşar bana
ve ben azgın
şehre girerim

şehre girişim
bir ihtilal dahadır
bir karanfil dahadır
şehre bir karanfili gizlice sızdıranım ben
sövmeye hakkım vardır
söverim
suskun soğuk tenli maşrapalar aydınlanır
ve o maşrapalar
bir köşebaşında bir adamı bulandırır
bir çocuğu bir adammış gibi
düşüncelere daldırır
şehir dinelsin artık
ve beni birhaller alsın
bekledim şehri dineltecek olan sırlar
bende biriksin diye
ne var ki zaman
beklemek denilen içkiden içtikçe
içimdeki herhangibir yoldan
herhangibir uçuruma
gidilir oldu

ÇOCUK VE SAHİL

Kıyı boyunca bir ileri bir geri
Çakıltaşları arasında koşardım.

Geride dantel işler iki kadın,
Dizlerinde rüzgar
Sesten ibaret kelimeleri;

Kıyı boyunca çakıltaşları arasında
Bir ileri, bir geri!

Bakardım, kısa pantol sandal pabuç,
Elinde ayrı bir zaman
Issız güvertelerle
İlerleyişine hiç kımıldamadan,
Bembeyaz, ruh gibi
Açıktan geçen gemi..

Sana hiç
Kavuşmayacağım.

ADA ŞİİRLERİ'NDEN

Bütün düşlerin
kokuya dönüştüğü
hüzünlü bir iklimde,
avuçlarımda ufaladığım
bir tutam ıtır ve pelin,
yeterdi
gençliğimi diriltmeğe belki de.
Saymazsak tabii
kefenlik patiskaların
kâfuru şişesiyle birlikte
o uzun bekleyişini
sandığın bir köşesinde.
Bir de dinmeyen uğultusunu
karayelin.

Bütün karanlık sokaklardan
süzülerek geçiyorum şimdi.
Çıngıraklı kapılara yapışan
bu lâvanta çiçeği kokusu
acaba hangi ölünün bohçasından?
Saçak altında bekleşen gölgeler
neden durmadan kesmekte yolumu?
Bir akşam güneşi gibi
ufka gömerek korlaşmış bedenimi
uzaklaşıyorum yavaş yavaş
soğuyan bakışlardan.
İşte bütün çatılar çökmüş,
bacalar kahır tütüyor hâlâ.
Silkelenen soba soruları,
çözme çarşaflar,
ve hep aynı
kurumuş kan lekeleri....

Yaldızlı çerçevelerde
aynı tahtakurusu pisliği...
Her odada
saçlarından kırağılar dökülen
kadınlar geziniyor da sanki,
- ne demeli -
nâne likörü tadında
bir yaşlılıkmış demek
gizli gizli içtikleri.

Karakalem hayatların içinden
uçarak geçerken,
sonsuz bir kışın
külleri altında kalmış
öyle kokular duyuyorum ki ben,
yeniden yaratılmış gibiler
defne çiçeklerinin ürpertisinden.

ŞAMANLARIN ŞARKISI

- Önce çiçekler soldu
Özenle kaldırdılar bedenimi-

Ve biz
Üç korkak şamandık
Sonra iki korkak
Şaman kaldık

Yuvarlandık
Kuş yuvalarının farkına ilk kez vardık
Bulutların resimlerine
Hayretle baktık

Bilmeden ezdiğimiz böcekte
Çürük yosun kokusu
Arzunun yenildiği yerde
Ter içinde uyandık

Aşktık
Hem çok azdık
Gökte saydığımız birkaç tuhaf kuş
Simurg: yarı yolda kaldık

Ve biz
Korkak şamanlardık
Yalan söylerken çocuklarımıza
Hiç korkmazdık

ŞARKI 3

"Yanarım yoktur dumanım"
Kul Nesimi

A

Anlıyamıyorum artık hiç bir şeyi
ve anlamak öyle yabancı ki
yüreğimizin resmi duruyor sanki
güneş doğsa karanlık yağacak bulutlarda.
Domino oynarcasına düzen verdiğimiz hayat
öyle anlamsız ki gördüğümüz kabusta.
Kasırganın iblislerle salladığı orak
sanki biçim veriyor her şeye, üst üste
bir harabede. Alevlerle dans eden
rüzgârdan fırçasıyla gömü arar gibi
aç gövdesine indirmiş. Yaşanmış
yaşanacak bütün mevsimleri, soluk soluğa
tıkınıp duruyor. Ve uzak dünyaları.
Acıyla haykırıyor sulara eğilerek
geçmiş zamanların yalnız ve mutlu
yolcularını anımsayan köprüler.
Yollar yaralı köpekler gibi uluyor,
şehirlerin ruhu terk etmiş bedeni
huzura ermiş bir derviş gibi
dualar ve ilahiler arasında. Sanki,
doğuya, ölüme sabırla giden bir atlı
çekmiş silahını. Hayata nişan alıyor
ateşe verircesine ata evini, iblisler adına
Belli değil, kıvılcım közü nasıl izlerse

öyle gizliyor beni imgelerim de.

B

Be'li değil, hiçbir şey belli değil,
havada donmuş bir çığlık gibi
tanıdık nesneler bile soğuk ve kilitli.
Sanki denizler geçmiş gibi yorgunum,
bir avuç toprak ve bir parça hayat için...
tunç başlıklı bir rüzgârla savaşmışım.
Beni rengiyle yıkayan gökyüzü gülüm
semiyor sediğinde tay yürüyüşlü bir kız
Gençler ölü ateşi yakıyorlar dağlarda,
suskunlar... gökyüzüne ağıt
elma ağacı salmış acısını içlerine,
kader çekiyor kafaya kanlı içkisini.

C

Derken ellerime bakıyorum ayaklarıma.
Tanrı nimetiyle beslenen şeytan gibi
yanlış çevirmişim duygu anahtarını. Kilitlemişim
aklımı acılarla örülmüş bir sandığa, salmışım
nefsimin kır atını. Aynada ne muamma ne sürvari
bin bir türlü hal içindeyim, helak olmuşum.
Yol, deseni ruhumun. Hiçlik.
Öyle de seviniyorum ki o an biriyleyim diye
ses sese, kanat kanada. Yakama takıyorum bir şey
aşk oyunuyla, aşk yoluna aşina. Düşümde
gözlerimin önünde şekillenen bir şey
ışık tozu gibi gittikçe mavi, gittikçe derin
bir kuyu. Öyle de tanıdık ki. Gün sanki.

Soruyorum kendime, bir başkasına sorar gibi
savaş meydanını andıran
dünyanın bu hali
yaz yorgunluğu mu? Ne?

SİVAS ÜSTÜNDE BİR BULUT

Sivas üstünde bir bulut
Besbelli ağmış Madımak üstünden:
Rengi, ölümün rengi
Kara mı, kara.

Salınır gelir bir başka bulut
Banaz üstünden
Okşamış ki Pir Sultan'ın perçemini
Rengi, onurumuzun rengi
Ak mı, ak...

Ben bu dizeleri yazdığım gün
Cumhuriyet Üniversitesi Konukevi'nde
Yakılan canları semahta gördüm
Sivas göklerinde.

Karşı dağlar ala karlıydı.
Gözlerim yaş içinde.

KASATURA

Acı biber yeşili sularda yıkandık seninle
Küçülen kırmızı yapraklara benziyordu güneş
Sevişmesini ve savaşmasını unutan kadınlar
Gözlerinde güvercinler taşıyan o güzel kızlar
Gecenin rengini bilmiyorlardı daha

Değerbilir bir dünya diledi sonra birileri
Yeryüzünde belirsizlik vardı oysa
Ve ölüm, tek düğümü değildi yaşamın
Ve en güzel insan
En güzel ata binmemişti daha

Ve tükendi düşler, kasatura parçalandı
Kanadı kırılan sinekler gibiydik hepimiz.

-KEŞÂ- KEŞ-

Her şeyi aşk sandığım için aşka yenildim
Engin Turgut

aşk benim nasibim... yorma nazar ehlini
gam dahil, her dert teklifsiz neşe madeni

vehmindir... meşrebi temiz bir ayrılık
dilin dil değil,.. boyalı basın bülteni

aşk benim kardeşim... hadi insafa gelip
kaldır omzuma gerdiğin şu kefeni...

zannındır... yakışır mağluba killi toprak
lâkin keder neyler, kederin ta kendini

hâsılı... âlem bilir... sırrı inkâr etmem
aşk benim şahidim... kaçırdım duran treni!

UYKUSUZLUĞUN ÖNÜ

Uykusuzluk gibi oyun oynamayı seveni görmedim.

Gürültüyle bir tren geçer insanın
kırk yıllık uçurumlarının kenarından,
boynumuzu raylara uzatır bakarız
uzaklaşmakta olan gençliğimize,
bazı oyunlar değişik zamanlarda
farklı oynanabilir. Şans oyunlarının
yüz güldürdüğü de olmuştur.

Hayır ben Fernando değilim,
hiç Fernando olmadım hayatımda,
Fernando geceden kalkan sesleri sayar,
gözden geçirir karanlığın pencerelerini,
duvarlar hakkında hepimizden çok bilgisi vardır,
boş zamanlarında uykusuzluk rengine boyar
gözkapaklarını
gecenin türlü böceklerinin.

Burda zaman yok
yeni bir yüzyılı hiçbir şekilde
göremeyeceğiz.
İşe gidiyoruz diyelim,
çalışmıyor gökteki saat, bu
demektir ki hiçbir kuyrukluyıldız
uğramayacak güvensiz boşluğumuza.
Aynaya bakıyoruz, aynada yalnızca
sessiz bir orman fotoğrafı.

Ben sayı saymasını bile bilmem
eskiden beri beşleri hep unuturum,
sonra da bu uykusuzluk başladı,
yine de hayata bağlar beni
üşenmek nedir bilmeden
ağaçların yeşilinden geçmek.

Aşk gibi ayrılık gibi
eğlenceli yaşanmalı hayat, oysa
uykusuzluk başlayınca ölüler de geldi,
ölüler tahmin edemeyeceğiniz kadar utangaç
ve bir zaman önce
yaşıyor olduklarını hiç bilmiyorlar.

Her zaman her şeye hazırlıklı olmak mümkün mü
ayarsız bir adam olur çıkar bazen insan,
uzun bir çizgi şeklinde gelir oturur ateşin yanına,
korkar sudan
sudan korkacak ne vardır o yine de korkar,
olabilir, çok görülmemelidir. Herkesin
hayatında bu kadar
silinti kazıntı bulunabilir.

Fernando sabaha kadar gitti
gelecek. Burdakilerin hepsi
ansiklopedi karıştırıyor sıkıldıkça
ve bekliyor,
biliyorlar Fernando
aşk için
gerekli araç gereçleri topluyor. Gelecek
belli olmaz
belki de yepyeni haberlerle döner sevinçten,
yoksa uykusuzluktan kırılacağız burda
oturup kara kara
birbirimizin gözlerine bakıyoruz.
böyle giderse sonumuz elbette körlük.

Uykusuzluk gibi oyun oynamayı seveni görmedim.
birimizi bir yerlerde unutmuş gibi olduk.

FİSKE

Annem babamı
bir fiskecik incitmedi.

Annemin ellerinde
incindi makineler.

Annem makineler kadar
bakım görmedi.

Annem olmasa, babam mutlak bilirdi
bir fiske tuzun değerini.

- Tutumlu değil kimse.

ORTA SINIFTAN BİR İTİRAF

boşuna çabalamalar hoşuma gidiyor diye
kendi kendimi kandırıyor muyum
yeterince çabalamamak için kendi icadım
manzaralara dalmış en tepeye yerleştirdiğim
filozof yarasalar ordusunu düzgün sıralayabileceğim
bir geceyi bekliyor çok bilmiş yazarların dediği gibi
çetrefil gülümsüyor *ihtiyatla söylenmiş yalanlar*'ın
yönlendirici olabilmesine güvenerek gerçekten
bu gibi şeylerin evveliyyatıyla *hatanın kaynağı* ile
kucaklaşmak istiyor muyum

demek sizin de dikkatinizi çekti *senin büyüklüğünde*
bir gemi buz dağlarına meydan okuyabilmeli
hayır tam tersine gece büyüklüğünde bir buz dağı
benim yoluma çıkmaktan çekinmeli arkadaşlarımın yarısı
yoksulluğun içinde barındırdığı zenginlikleri övmeli
diğer yarısı zenginliğin nasıl iğrenç bir yoksulluk
olduğunu
sürekli tekrar etmeli ki ben onların hepsini birden
topunu birden defterden sileyim

İHANET

Öylesine soylu olmalı ki başım
ezilmesin şu çelik miğfer gibi üzerine düşen gölgenin
altında.
Gölgede öyle bir uykuya gözlerimi kapayayım ki
İskender gibi zaferinden önceki gece
kendime çarşaf beğendiğim herhangi bir göğün altında
bir kalın bulut düşümü gizlesin.
Düşüm İskender'inki gibi değil ki buzdan bir yüreklilik
taşısın.
Sıkıntılı bir göğün metresi olarak gözlerimi kapadığımda
Elbet ben korku terleyeceğim.
Gözeneklerimden dökülen tunç, ihanetin heykelini
dikecek.
Kehanet!
Öylesine yüce olmalıyım ki anlatabileyim ihaneti.

Göğsümün üzerinde batıl bir inanç gibi dalgalanan
iyiliğin, merhametin ve aşkın dibinde fokurdayan
yüceliğin ninnisini bastıran bu çığlık da ne?
Kavurucu Güneş-Tanrı'nın görkemine
karaltılarda büyüttüğü gözleriyle
iblisin ince kaşlarının altından bakan kim?

Bütün itlerimi serbest bıraksam, ne büyük bir patırtı kopar
Belki de hiç... sessizlik
diyordu daha dün tüm yaşamım boyunca parlattığım sözler
yüreğimin üzerine sürdükleri ilâhîde.
Bu gürültü de ne "bir" bilinen son peygamberin yankısını susturan?

Egemen olmak arzusu
sivri dişlerinin uçlarından akan kudurmuş salyalarla
isyanın çuvalını dolduruyor.

Silahlar! Silahları var!
Ve kalkıyor içimden biri.
Kalkıyor artık sığamadığı yerden.
Bir şamarla dağılıyor güneşimin yelesi.
Başıbozuk karanlık bir ay doğuyor aydınlığıma
ve hiçbir kolun sarmalayamayacağı kalın göbeğinden
davetkâr kokular savuruyor burnuma.
Kollarım uzasın istiyorum; onunki kadar uzun.

ve bir günah güneşimin yelelerini birbirine bağlayıp
uykumdan aşağı kaçıyor.

İhanet aşk bildiğime
yücelmişliğin kapısının önünde
arılığı bana sonsuza dek mühürleyecek.
İhanet! İktidarımın o baştançıkarıcı kokusuyla, benden
daha çok ben
Tanrı'dan daha çok Tanrı.
Dizlerimin üzerinde;
"siz nereye giderseniz oraya."

KANSER

Rüyâyla uyanıklık arası
Ne naylon ne plâstik ne yaşayan bir ağaç
Ahşap
Ama kanser

Yarâb, ölecek olanların yüreğini
Bana aç
Yüreğimi
Ayaklarının dibine ser

Ne tatlı bir rüyâ oldu Hayat
Ne de uyanık uykusuz
Ne tâze ne bayat
Ama kanser

Yarâb demiyorum Tanrı diyorum
Ben de ölebilirim böyle bir sayrılıktan
Bir yerler bir gökler anımsayacağım ölünce
Bir de onlara dair bir eser

Rüyâyla uyanıklık arası
Ne naylon ne plâstik ne yaşayan bir ağaç
Ahşap
Ama kanser

ATAK

Gene gene gene gene gene gene,
Simetrik ama saydam. başımıza gelene,
Unutacağımıza ama sürükleyene,
Turizmin, terörizmin, tekstil ve köpüklerin,
Tuzlu su gibi cisimleri kaldıran
Ama en geniş kulacı da yıldıran
Onu güvenli yamaçlardan sürükleyeni
Oooo gene gene gene, simetrik ve saydam,
Dolayan kabloları, kareköklerini, eşekarısı,
Böğürtlenlerle ısırganların arasından
Onaran onaran onaran
Durgunu dalgını saldırganı
Alınganlığın bitmek bilmeyen gözyaşlarını
Ve gözyaşlarının cisimleri kaldıran tuzlu suyu

Milimetrik ama mucizevi, başa gelene, çekilene,
Cesur hareketlerimiz daha tereddüt ederken
Satranç tahtasında atların hamleleri gibi,
Sürüklenen, sütunların arasında bir sağdan bir soldan,
Okunaksız şimşek gibi,
Soldan sağa karalaya karalaya o akılsız, o olanaksız,
O sonsuz ondalıklı otu, herhangi ama her zaman,
Sonra heceleyen heceleyen heceleyen
Göğüskafesinde gökgürültüsüyle,
Deniz suyu gibi tuzlu, tuzlu su kadar iletken
Bir deri ceketin arkasına mors alfabesiyle,
Biraz sakinleşip kendi kendini birle çarpan,
Sonra gene yediye bölünen
Gene gene gene, - kaçıncı, kaçıncı, kaçıncı,
Gene gene gene, - kaçıncı,
Gene gene gene.

AKSARAY- TAKSİM TRAMVAYI

1. Gene erken kalkmış Aksaray - Taksim tramvayı
Güz sarısı sarmış Valide Sultan Camii'ni
Yaprak hışırtılarına karışır damalı koşma
Yüzünde bulut hüznü Samatyalı Gülşen'in
Titrek ellerinde günü geçmiş bir dua

2. Tepebaşı'ndan Galatasaray'a dönerken
Kanpanasını çalar vatman zamanının bir yerinden
Sahanlıktan bırakmak aylak ayakları kanatsız
Hâlâ çıplak kadın resimleri satıyor mu
Parmakkapı'nın tozlu kitapçısı ermeni madam

3. Aksaray-Taksim tramvayı hangi durakta
Hangi yavukluyu bekler şimdi yağmur altında
Leyla Sayar mı bu kalçaları darbukalı
Sinemalar dağılsa da piyasaya çıksa Beyoğlu
İstanbul belki bulur İstanbul'u

HERKES AKŞAMCI

ışıklar akşamcı kadın şakacı değil
insanlar az dalgacı geceler hep benim

ıssız köşelerde içen sakallı amcalar gibi geceler
kadınlar gibi duygular az hileli değil

tohumlar sancı sabahlar çok yalancı
daha inceyim bir selamdan bencileyin

yollar nereli sevgiler yakıcı değil
başımızdan başka hiçbir şey baş tacı değil

atılmış bir taş gibi geçiyor önümüzden sevgiler
güneş bize baksa da zaman buralı değil

DOĞAL AFET

sanal âfetler çağında...

Doğdum, Nağme Hanım'ın ilk notalarıyla çığlık çığlığa
ilk gömütüm oldu çığla yuvarlandığım loş beşik
Hâlâ ılık süt tadındaydı tenim

Annem beni alacakaranlık sokaklardan yeni kadınların
bacaklarından asıldığı çırılçıplak, yapışkan kokusundan
annem beni sır sandığım odalara götürmüştü
Rahmini soyundum annemin yüzünü giyindim
Kanlar ürpertti iç tüylerimi, hiç soramadığım bir adresi
yazıldı hayatın. Rüzgârın boşluğumdan işlediği vakitler
çocuk dudaklarıma yetmiyordu gel-git sularım
Hiç bilmemem gerekirmiş ya su gibi biliyordum
anneler ko(r)kusuzdu -kurak iklim- babalar evde yoktu
kadınların bacaklarını karnına çektiği sırlı sandığı
açtım yıllarca utançla arkasına sığındım aynaların
'istenmeyen çocuklar çıksın' dedikçe her Nağme Hanım
çıktım dünyaya avuçlardaki kan birikiminden
Ölgün bir bebek gibi masum annelerin doğal âfeti

Doğdukça gün odalara bütün kuyularım çölleşti
eteklerimi toplayıp atladım sere serpe uçurumlardan
serap çiçeğimi açtım, iğne deliğinden geçen düşlerimi
derdim
kana kana içtim kalbimi göçük altında bırakan suları
Hüzün mü, mum ışığı eşliğinde kristal oda orkestrası
yüzünü seçtim, mihenk taşım tuz buz oldu (b)akışının
ağırlığından

Doğmuşum ya elini elime bıraktığında yeryüzüme boşalan
şu gökyüzü, şu esrik maviliğim -ılık süt tadında hâlâ-
ne kadar seninse o kadar benim

AÇILMIŞ KANAT

en eski yüzlerimizle duruyoruz ayakta
alacakaranlığın kapısında
kollarımızda yıkılmış tapınakların büstleri
yalın ve anlaşılır şeyler konuşuyoruz
gelecek günler hakkında
diyoruz ki, artık kararmayacak sözün gümüşü
bir bulutun gölgesi olsun düşmeyecek alnımıza
ölüler de yiyecekler güz yemişlerini
gece toplayacak uykunun dağılmış harmanını
bir kez daha dinleyeceğiz toprağın öyküsünü
rüzgarın ittiklediği bir dal nasıl direnirse
nasıl büyülerse kartalın açılmış kanatlarındaki görkem
sorularımızla şaşırtacağız suyu ve ateşi
söyleyebilir mi bize şafakta gidilen yolun şarkısını
vurulmuş bir askerin miğferinde biriken yağmur
kanın ormanında süren yangın?

TÜKENİŞ SÜİTLERİ

1

partita

Zamanın hızlı oyunlarına ayak uydurunca,
kuşlar gibi sokulduk pistte birbirimize,
gölün kenarındaki sazlıktan sineklere
dokundukça tenimiz, irkildik, irkildikçe,
ayak uçlarımızdan kaydı yıldızlar göğe.

Bıkkın gibiyiz, yorgun, usanmış mıyız?
Ama tükeniş günleri daha oldukça uzak.
Hangi ada karşımızda, ağaçlar mı yanıyor,
ağlayan anaların çılgın hüzünleri, bak
oğullarına mıdır, kızlarına mı, zambak.

Geçtik ayak parmaklarımızın
uçlarına basarak, geçtik yüreğimizle
ateşin ve alevin ve sıcak iklimlerin
çiğ taneleri düşmüş, çığlıklı ülkesine
deniz özlemiyle de tutuşan, köpüklerle.

Toprak, ha yeşile sarılı, ha taşlara
ki gövdemizin ağırlığını taşıyacak.
Bir tükeniş zinciri bağlasa tenimizi
bir ayrılık yeline sarılsa kederimiz
belki toprak doyacak sevginin etleriyle,
ve oyun hızlanacak, ve oyun hızlanacak.

Ama, o piyanist çıkmadı ki sahneye,
uçar gibi parmaklarını ışıklara bulamış.
uçar gibi notaların üstünden bakışları,
getirmedi ki daha gölgeden ellerini,
hayalin kanadından geçerken gökyüzüne.

Gül kuyumcusu taşı, taşları sen sahile.

ÇIBAN

işlek bir cezadır çocukluk bazen
yaralı tanrıları iyileştirmekle gidilen...

her uzak kimlik istiyordu ve tekrar.
rengi yok çürük bir besteydi ölüm
siyah kedilerin geçtikleri yerde söylenen
ve çürümeye terk dualardı sevgililer;
dilerim şehir soldursun seni
ısrarla ve giderek ıslata buruştura...

sonra onlar şüphenin kesikleriyle gittiler,
bir takım otlardan köprülerden/ bulaşarak;
gömleklerini ve yanlışlarını babalarına giydirdiler.

yokluktan sızdırılmış saatlerdik.
yaslı bir geçmişi alır gibi açığa,
çürümeye terk sorulardı sevgililer;
-- o bekar evlerinin sabırsız tüllerini
kaç isli ayrılık benzetecek
ömrün doğusunu üzen bir çıbana...

anı tozları, billur sözçiçekleri,
tafta şarkılardan yapılan gövden
ayna da sürdürüyor şimdi
ölü bir roman kişisi olan seni.

çarşılar vermeyecek artık
eve kızan çocukların
vitrinlere düşürdükleri tanrının gölgesini.

hayal çöktü, su aşındı içimde.
korkarım

acı çamaşırıma geçecek...

TELAŞLI KONÇERTO

sözlerin liflere hızlandığı
telaşlı kayıkta başlayan konçerto
akşama mevsim verirdi, parmaklar
bükülürdü dönen saatle, derken
ufuklar ortasında tual başlardı

uçurumun sesini işiten ressam
işittikçe bir merdiven olurdu
ruhundan liman kentine ağan
aynalar var mı diye bakardım
zamanı temize çekerdim yüzüyle

sobe ve suya dokunurdu yakalığı
ayva dallarını yontardık nazla
tenha yosunlar takılırdı da boynumuza
isyanın özet taşıdığını söylerdik birden
tual olunca yeniden kertince kendimizi

ŞEHLÂ KEDİYE AĞIT

anneler
hep, *hep* beddua ederler
şefkâtle: ölümü senden çok
sonra doğuracağım.

hangi
sebebi dayayacaksın kapıya! ben
bir el değirmeninde kahve öğütüyorum.
işte, tepsiler kararıyor. jiletlerini çaldırıyor
bir berber, sesi öyle güzel ki, şehrin kızları
darağacının önünde bir hırsızın ayaklarını
seyrediyor.

terasta, çürük
bir ip gerili. kötü ruhların söyledikleri
şarkıyı duyuyorum:

sonunda
*denize uzanan bir elif bulun*mayacak.

susmak,
hâlden kayboluştur, diyor bir
kedi, senin haline damıtılmaktır tenden.
odayı bir oda içine kilitlemek, bir dili
bir dilde seyretmektir.

fenâ!
çok fenâ...

bileğimde
sağmaz bir yarayla sokaklarda
topallıyorum. şehlâ oldum olalı, bir
ev satın alıyorum *hep*, eşyaları
seyreltiyorum.

çalıntı
bir gün ve eksik bir geceyi, ne
yana saklasam kaybediyorum.
daha da *mı* büyük bir ateş
yakmalıyım...

sesinde peltek bir tasvir
peydahlanınca, kale duvarlarına
saldırıyorum. yağ kokuyor
cesedim.

kâfi...

hangi el çekecek beni!
topukları köpükten bir iskarpinle
kaç adım *daha* atabilirim ki...

boşuna!
kurulu bir saate dahil
olmaya çalışmak. durmadan
yenilenen masa örtülerinde,
perçemlerine güneş işlenmiş
bir günü a r a m a k.

sele
diplerine gizlenmiş bir bohçayı
eskitiyorum. annem huzur içinde
uyuyor(du): *korkarsın sen... iyi ki!*

yaşanmış
bir
ömrün
hayaletiyim
ben.

yıkayıcılar
bağırır: yabancılar gel*me*sin...

ağzımda
hummalı bir hece fitil alıyor

hangi kapıdır bu!

FOTOĞRAFIMDAKİ MÜHÜR

bir ihtilal yalanıyla alıp götürüyorlar sabahı
ihanetin en karanlık yanıyla götürüyorlar
ne gözyaşları içinde bir general
ne tebdil-i kıyafet gezen bir kral var

ırmaklarımızı rüyalarımızdan çekip çıkaran çapulcular
dönüp çingene bir mevsimi çağırıyorlar durmadan
tenimde gün doğarken ayarttığım dudaklar
ayarttığım bulutlar örtüyor beni
örtüyor ödünç aşklarıyla bir adam
yenik bir özürle örtüyor günü
ve karanlık
çirkin yaralarla aralıyor göğsünü

şimdi
gece çeteler kurar öpsem yarimi
öpsem yıldızlar fışkırmaz kuyulardan
öpsem zehirli bir haziran

adressiz kaldığımız içtğimiz nektardan bellidir artık
bellidir yağmurun farklı yağdığı çapaklarımızdaki kandan
bu yalnayak hayatla iyi bir resimiz onlara
harika bir resim avuçlarımızda ovuşturduğumuz umut
ovalarımız yarıçıplak duruşumuz harika
kilimlerimiz karlı bir ölüm kadar antika
ama korkuyorlar ruhlarımızdan
biraz gözkırpacak olsa bize yapma çiçeklerden bir bahar
bir iktidar
sessizce deviriyorlar kadehlerini gözyaşlarımızın yamacından

her çılgının her çalgının içinde bir korku
her sözün sonunda bir karakol var
ekmeği fırlatarak veriyorlar bize
ve çiğniyoruz birbirimizi dağları deviren ayaklarımızla
direnen son yanımızla çiğniyoruz ekmeği
ölümlerimiz fırlıyor haberlerden karanlık şenliklerden
çürüyen yerlerimize basa basa dansediyor bir rüzgar
bir rüzgar yağmura baka baka çürüyor
sonra ilikliyor sarsak bir inatla çürüyen elbisemizi
paralarla karışıyor gülüşlerle
kirli bir mavi karışıyor iliklerimize
götürüyorlar iliklerimize kadar
hızla götürüyorlar bizi kendimizi unutabileceğimiz bir denize

biz
yani o sessiz ırmak
biliriz masa altından gülen bürokratların
her sevişme vakti gümbürdeyen iktidar korkusunu
çamurdan şiirler dökülüyor sabahtan birkaç damla kan
her yağmurun eşiğinde ayrı bir koku
her annenin yüreğinde ayrı bir idam
sarsıyor bebeklerin çalınmış uykusunu
giderek çıldırarak
unutuyoruz sonra
dalgın bir deniz oluyoruz bir rüya

kimse dönüp bakamıyor ruhuna bakamıyor aynaya
alıp götürüyorlar yıllarca altında kaldığımız gökyüzünü
ne her şeyi unutturacak bir dua
ne apaçık bir iman rüyalarımızı aydınlatan
efsanesi kirlenmiş umutsuzlarız
heybelerimizde çocuklarımız için sakladığımız ne varsa
onlar bitiriyorlar
şehirlere düşürüyorlar bizi
onursuz bir iççekişe
mahpuslarda ihanete düşürüyorlar

alıp götürüyorlar bizi kararıyor sabır aşk kararıyor
anne rahmindeki uykumuzu özlüyoruz her ölüm orucunda
her ölüm orucunda yeni bir bahar aranıyor
gelip gelip deliriyor sözcükler
tam dilimin ucunda

dilimin ucunda yeni bir hayat
dışarda olağanüstü güvenlik önlemleri var
ve çocuklar yıkık köprüler gibi diziliyor dünden yarına
sabahı elleyen kim
kim bu görünmeyen canavar
yanan bir deniz oluyoruz yollarda ölüyoruz ardarda
titriyor artık hayata attığımız en ufak çimdik
tıkladığım kapılar buzdan kalabalıklar
titriyor
fotoğrafımdaki mühür kadar

aklımız yanıyor
bindokuzyüzdoksanyedi sonbaharında
fidel castro ölmüş che guavera yaşıyor
yaşıyor dağımıza bırakılan yıldızlar
yaşıyor bizden dağılan ne varsa sokaklarda
yaşıyor
ölümlerle dansedip ölümsüzleşen kızlar

yine de serinlemez kanımız bize yetmez bu rüzgar
gökyüzünü cebine koyup giden hüseyin
bir daha dönmez

artık bir sonbahar oluruz uçsuz bucaksız
kendimizi buluruz gittiğimiz yerlerde
ve sonsuzluk bir kez daha şifreler öykümüzü
belki yeni bir şafak çıkarır bizden mevsimler

kutsanmış suçlar buluruz kocaman bir aşk
belki de kanla yıkarız
yeniden yüzümüzü

artık çölde cesetsiz bir çarmıh kadar anlamsız
ve çirkin papatyalar gibiyiz her bahçede
artık bize yalnızca gözyaşları çul
yaralar kardeş yokluklar abi
artık hapisten yeni çıkmış şiirleriz türkçede
yeni bir cinnetle çıkıyoruz mağaralardan
çıkıyoruz içimizde kırıklar
yağmurla şımaran günlerden kalma kırıklar
yorgunuz kapanan her kelepçede

ne hayatı alkışlayan çetelerden bir haber
ne de gülümseyen bir şarkı artık kürtçede
artık zenciyiz yağmurdan gömleğimiz
boğuluyor kendine aka aka bir deniz
yağmuru öpe öpe kirpiklerimiz
ölüyoruz halepçede

ölüyoruz bembeyaz olmuyor dünya
metin öldüğünde yağan kar gibi
ölüyoruz ses gelmiyor diyarbekir'den
şeyhmus'u sorar gibi

ölüyoruz çıldırsın şimdi sonbahar
alıp gelsin bütün mavisini darağacından
alıp gelsin yürekli deniz
çiçek açsın gözyaşları yarına
işte şimdi öpücüğü kondurma vakti
alıp alıp hayattan
ölümün en vahşi dudağına

oysa neden sözcüklerden kan sızar
neden hiçbir yürek boğdurulamaz
neden hiçbir aşkı anlamaz hiçbir iktidar
işte dürtüyor geceyi çırılçıplak bir ayaz
bankalarda sessizlik ekiplerde telaş var
iflah olmaz bir yarayla tarıyor saçlarını veznedar
kadınlar geçiyor ötelerden güzel kokular
geçiyor geceden namaz

kendimize doğru kıvrılan yolların yeniden başındayız
tanrı her şeye karışıyor mu gerçekten
karışıyor birbirine binlerce yıldız
karışıyor ortalık aniden bir sağnak olsa
ne zaman boğulsa paralarla biri
karışıyor hesaplarımız

ruhlarımız bulutlanır da bir gün gözyaşı döker
çakallarımız bile

çantamızdan yeni bir hayat çıkarır serperiz sokaklara
ve sabah çıkarır aşkların koynundan çıngarını
parlar yüzümüzde Allah yağmur oluruz biraz
günlerle halay çeker başkaldırır çırılçıplak bir ayaz
büyür artık büyüyebildiği kadar cehennem
biz anlatılmaz bir cennet ile yanarız
yalansız
ve
üniformasız

RÜZGÂR İÇİN, GÜRÜLTÜ İÇİN, SATA TAŞI (*) İÇİN ŞİİR

"Taş Yorumları"ndan

1
Rüzgâr ki dağda uyur,
gürültüye uyanır,
aman!

Fenalık taşır, onmaz-
sayrılıklar getirir.

2
Baygındın, rahmin
de kanıyordu;
gücüm
üç öküz boğdu.

Üç öküzün karnında
şükür, üç sata taşı!

..Atınca suya,
buza kesti su;
geçtik,
karşı kıyıya!

On köpektik kızakta;
dönüp geldik, on köpek

dahası, bunca enik!

(...)

..İy'oldu rahmin;
doğur doğur doğurdu
bana, hem sana.

3
Rüzgâr ki dağda uyur,

Dağ da sussun, uyusun.

Aman!

(*) Turgay Pasinligil'e, teşekkürle...

İNSAN İLE OYUN

Çocuk ruhumu yakalayıp
asıyorlar kulağından bir ağaca.
Gözleri faltaşı bir resim;
korkularım
sallanıyor vahşi tarihin rüzgârında.
Kurudukça çiroz gibi
büzüşüp
çekiliyorum kemiklerime doğru.
Taşçağının hayvan derili mızrakları
sürüyor izimi.
Havlıyor yakınımda
karanlığın köpekleri.

Tutulmasam keşke hiç.
Bir yaprak gibi koymasam
insanlar arasında kendimi.
Parmaklar arasında ufalanmasam...
Saklansam yüzümün arkasına.
Bir daha hiç çıkmasam!
Bir daha hiç çıkmasam!

Saygıdeğer herşeyin cehennemi
yakıyor beni.
Tutulunca üzgünbalığı
uzanıyor boynumun son çırpınışlarıyla
insandan uzağa...
Ben hep onların oynadığı yerde öldüyorum!
Geçip gidemiyorum gözlerinden ağların.
Öpüyor boynumu naylon.
İnsanın yorgun yokuşu; o oyuncu
tırmanıyor hayatıma.
Önüne dökülen bir sepet gibi,
hep seçiyor içinden beni.
Elleyip duruyor her yerimi.
Oynadıkça
kolları bacakları kopan
bir bebek gibi
atıyor ortalığa çırpınan gövdemi.
Ağır kokuyor sıkıntıların en dibi...

Sevsen bin bela açıyor çiçeği.
Sevmesen
öğrenilmiyor bir başına
bu iki ayaklı muamma.
Bir görüntüye yaklaştıkça
kayboluyorum başka görüntülerde.

Yüzümü buyüzden
sadece yüzümde gezdiriyorum.
Akseden her aksilik korkutuyor aynamı.
Çünkü hep
oynayanlar kırıyor onu...

Ne zaman
yanlış yaşayanlardan bir şarkıya
kopyamı versem
seviniyorum...
Bir nakarat kadar
iddiali ve cıvık
anlıyor kemiklerimi.
İçimi dolduran zerreler
birleştikçe ve irkildikçe
ömrümün ilk cinayeti
yaşamak denen o serseri
yerleşiyor kalbime şah gibi...

Arayıp da bulamayanlara
leblebi gibi
-Buradayıım!... atıyor
tuhaf
darmadağın kareler.
Oynadıkça matlaşan, inatlaşan
o iki ayaklı muamma
çiziyor yüzünü suya.
Derin seyredemiyorum hiçbir zaman.
Oynaşan
kımıldayıp, çırpınıp duran insan
tutulmuyor
çok kaygan!
Çok kaygan!

Sevda surları
dibe çöken kurşunlar
iri mi bu kadar?
Sığmıyor hiçbir şeyin içi içime.
Oysa cenin çocuklar
giriyor kötülüğün bile içine.

Taşa düşsem
yayılıyor ağırlığım çamur gibi.
Çamura düşsem
yutuyor beni ağırlığım taş gibi.
Nereye gitsem
yabancıyım aleme
Alem bana ne zaman gelse
çarpıp kırıyor yüzümü
tanrının suretleri.

Onlar bana hiç
ben onlara...
Sessiz sedasız
dönüyor işte dünya.

Pullarımı sıyırıyor
bir bıçak gibi tarih.
Karanlığın iblisleri;
insanlar sarıyor her yanımı.
Girip içlerine
açılsam mı engini bile olmayan
yaşamak dedikleri acı sularına?
Kapılar bile
örtülmek için seviyor açıklığı.
Hiçbir şey örtülmese
açıklık bu kadar sever mi kapıları?
Açılıp kapanan
bir kapı mı olsam
şaşkın bir delik gibi
anahtarı yitik bir hayatın yüzünde?
Ah önümde durup
hep geri döndüğüm
insan ile oyun!
-Çöpkutusu!
-Parlak teneke!
Tekmelensem de
düşmeyeceğim
süslü içine...

YANGIN BÜYÜTEN YAĞMUR

Dil tuza uzanınca bitiyor deniz
Arzular da görünüyor asitin başladığı yerden

Hani bana bir gömlek alacaktın
Kalın yağmurlara direnen ince ruh
Kalbimin üstüne gelen cebini
Uzaklara bir bilet kavuracaktı

Damlalar düştükçe azalıyor oranı tuzun
Deliniyor çıplaklığını sarmaladığın su

Her şey söylendi, söz hariç
Islanarak bozuluyor el yazısı
Cehenneme zimmetli kıstırılmış odalar
Sılama dönemem gurbet gözlerin olalı

DELİ KARI

Eve dönüş: Dizlerimizin bağı çözüldü çözülecek;
aklımızda olanaksız bir düş:
Bir kaptan sıyrılıyor uzun yolculukların
yorgunluğundan, ilk demir aldığı limana dönerken.
Kırmızıdan korkar gibi korkuyoruz
sözlerindeki renge yakalanmaktan.

Otomatik sesi: Demek gördü bu kez de
giriş penceresinden bizi, inerken bahçe merdivenlerinden.
Dilini ürpertecek yine o tik, adımız gibi biliyoruz,
yani konuşmak o 'yok' generalden;
sözlerinde yakınma, gözlerinde al bir gururla.
Ama ilgimizi çekecek önce, öğretmen kandırmasıyla:
Geveleyerek bir sigara isteyecek belki, örneğin,
karşılıksız bir şeyi neden gösterirken.
Ya da üsteleyecek bir resme yapıştırmak için bizi,
kırışık elindeki makineyi
bir sineklikmiş gibi ileri geri sallarken.
Belli olmaz ne yapacağı, bakarsın
su faturasına sunturlu küfürler eder yine
-mahallenin oynak kızlarına ettiği gibi-
ve kuşkudan kuşkuya salar
biz zavallı komşularının gerçeğini.

Ne derse desin, "Burlardaydı gene..."
sözünü ekleyecek en son diyeceğine;
"Evin önünde dolandı dolandı, gitti".
Yeşil ışığı yakacak sonra biz iki zalime:
"Ne yapcaz biz bunla böyle, yıllardır peşimde?";

limansız gemilerin özlemi seğirirken gözlerinde.

İNSAN'A İKİ EMİR

I

İki ayağının üstünde dikildiği an
başını dik tuttu insan...
Tekrar ayağa kalk, omuzlarında
yükseltmek için öne düşmüş başını.

Utancınız ağır gelecek o gün
yılanlar yukardan bakarken size...
Tutuşacak, kırık bir dal gibi
toprağa sürtünen gövdeniz.
Aynalar söyleyemeyecek
kim olduğunuzu,
siz bile unutacaksınız...
Yanık yüzler kimlik taşımaz!

Yaşamın anlamı ağır gelecek o gün
O gün, ayağa kalkma günüdür işte
Tekrar ayağa kalkmalısınız
hatırlamak için geçmişi...

II

Korkmadan çözün ellerinizi,
göbeklerinize iliklenmiş gücünüzü.
Başınızı kaldırıp bakın,
yol gösterici Ay-ana'ya...
Kamburunuzu atın önce,
sırtınıza yüklenmiş kulluğunuzu...

Ay ana sizi gözler, yol gösterir
kaybolmuş geleceğe, ve hatırlatır
unuttuğunuz geçmişi...
Ağıtlar yakmaktan vazgeçin
ağzında su kalmamış pınara...
Ay'ın ışığını koynunuza alın
ve Mağra'ya inin artık...
Yıkan ve yıkayan suyu buluncaya dek
sürecek yolculuk, dönmek yok.

Size diyorum ki 'arınma günü' gelmiştir.
Karanlığı okuyun ve dışarda bırakın onu.
Sonsuzluk evinin koruyucusu
sizsiniz, başka tanrı aramayın...
Su'yu bulup arının cehaletinizden
geleceğinizi kurmadan önce...

SALKIMSÖĞÜT ALTINDA BİR PAZAR GÜNÜ

Çağıldayan derenin sesine kulak vererek
sırtüstü yatıp seyrettim mavi gökyüzünü
yanımda ne sen vardın ne şiir kitapları
yalnızca parlayan güneş ve renkli kuşlar

yanıtsız sorular sordum kendime, korktum
ölüm yaşamı bıçak gibi kesmişti, savruldum
sanki ceylanlar gelmişti suyun kıyısına
kuzular meleşiyordu, çoban kavalı yankıydı

bulutlar kayıp gittiler başımın üstünden
ibibik ötmeyi bıraktı, karıncalar telaşlı
kapıldım gizli büyüsüne yemyeşil ormanın

ılgın rüzgar ekinleri toprağa yatırıyordu
tuhaf bir kayısı kokusu ya da iğde çiçeği
anımsattı bana memleketimi biraz da seni

KAÇKIN

Oydu: Çözmek gibiydi
evrendeki yalınlığı. Esirgeyen
sözdü, bağışlanmış bir tanrı.
İstedi mi anlıyordu çiğnediğimiz
lokmadan, uykumuzdan yudumlar
koparıyordu. Boş verir sandık önce,
oysa baktı durdu hep: Bir taşa, bir ota,
koydukları liraya kanlı, öbür avcundaki.
Alıp vermek yoktu onda, ölüm de,
iz de yoktu. Kavgamızda değildi çoktan;
kaçarak, susarak ya da yenilmeyerek.

Ona can veren düne, yazgıya
şaşıyorduk: Nereyeydi gözlerinden
damlalarla inen yol, yolu gözleyen
ağaç. ağacı süsleyen güz? Çaresiz
anlıyorduk yetmediğimizi göğe,
her günkü giysimizde renk olup olmadığını.
Belleğe gömülü nice umut varsa
vurdu böylece yüze, ölü balıklar gibi.
Alıcı kuşları havalandı gerçeğin;
sürmesine sürdüğümüz. yaban
yaşama doğru.

YORGUN GÜL

Yorgun bir gülün bükülen boynuydun
Geniş bahçelerden vazolara, salonları beklemeye gelmiş
Kara bir gülün yorulunca aldığı rengi gördüm yüzünde

Yorgun bir gül ne düşünür, yazın nasıl geçtiğini mi
Gelin ayı şarkılarında mı kaldı gülümseme
Güz, yalnız solgun yağmurlar mı, sessiz bahçelerde

Hastane önlerinin sarı gülleri sarmıştı
Hüznü ve güneşi bir arada tutabilen yüzünü
Durup baktığım, geçen hayatlarımız gibi

EŞYA SICAKLIĞI

I.
Önce ben geçtim
sonra mevsim;
...odada

çalı çırpı ya da taş
-uzuyorum
gölge parlaklığında

buz gibi.

II.
Öykümde
siyah bir şeyler olmalı;
...odada

toprağın yastığında
bulutun kıymığında

ben geçerken siyah
-biten
bir şeyler olmalı.

III.
Bana anlatılanlar sudan önce de
vardı; unutuldu yazılanlar.

IV.
Ama burda, beyaz şeyler, beyaz bir şeyler ya da
ağacın kolları bacakları, susturmak için çığlığı;
...odada
bir el var suyu karıştıran
usulca adaya çıkan
sürgün dili dalganın.

Ama burda, beyaz şeyler, bembeyaz bir şeyler
-kanamalı.

V.
Ordaydım
-sanki

eşya sıcaklığında
ve
yalnız
-kalmalı.

SEYİR

Yunus Bayhan için

görüyormuşum bir göğün penceresinden aksimi
etimde soysuz bir kan konaklıyormuş
kesiyormuş bir şimşek bileğimi
sonra hep yağmur! yağmurmuş...

ama biliniz bu hep böyledir
ganimetleri kendinde mahfuz leventler bastıklarında karaya
toprak nemlenir!

KÖMÜRÜN KORLAŞAN SESİ

Nar: Anlamına yenilen kelime. Dikkatsiz sevgi.
Orada çatlatıldın, öfke dindi; bir bir kırıldı
sesin. Dökülen kan sende kalsın ama bundan
bir gökyüzü umma. Ayrışan yanlarınla buluştur
uçurumları. Bu seni bir aşka hazırlasın; hep yaralı
ama hiç ölmeyecek olsun. Dilin gibi keskin ve uçarı
öte yandan gövden kadar telaşlı ama zamansız.

Anlarsın, anlam da çürütür kendini. Yağmuru bekler
dudaklarında uğuldayan gelecek elbette sana karşı
seninle senin aranda bir çıkmaz sokak
hep bir uzaklık tadı. İstersen sonra olsun
tutup kendinden çıkartıyorsun dünyayı
ter ile yazıldıkça birdenbire siliniyorsun.

Yokluğunla hep sıcaksın, altın gibi aldatıcı
bir hıçkırık kadar boğulgan. Hazırsın ince uzun
bir ayrılık olmaya. Hiçbir kuş işitmesin
yüreğinde patlayan silahların sesini. Masalını sev
gömül ona. Seni gecenin içinde çocuklar çözsün.

Her şey unutulabilir,
sen gene de bağışla hayatını. Gündüzlerini verdin
gecelerini de ver.
Çukurlarında saklandığın sarmaşık yangın
ve senin dağılan sesin, kömürün korlaşan sesi
boşluğuna rüzgar dolar, sulardan bir ıslaklık
bulutlar yazıyor sen okuyorsun

Gitmeler gibi tekrarla kendini, bir ağaç gibi
uzaklaş topraktan, ancak o zaman unutursun.

AŞKIN BİLANÇOSU

gidersin; yağmurlarda kalır mızrabım
gidersin; ardından dilsiz bir ihanet gider

gidersin; her şey gider
gidersin; kalbimde bir tabur ayaklanır
ilgilenmez ordular, hükümetler

gidersin; işte ne rezil bir an'dır bu
yazdıkça silenen sözcükler gibidir hayat
gidersin; bir hazin dramdır bu

kanmadım aynalara sana kandığım kadar
içimde bir boşluk sana yandığım kadar...

Yusuf Alper

HEYHAT

Mosmor yüzüyle bir kedi gibi zavallı
Vah Beyoğlu'nun arka sokakları
Hangi acının imbiğinden geçmiş bilinmez
Naylon torbalarıyla uçan sokak çocukları

Bir zamanlar her şey herkes ayaktaydı
Şimdiyse silme mağlup mahzun
Tutunamayan diyorlar, görse ağlardı
Kendindekinden daha derin bir ur

Tutunamayanlar tutundu biz açıkta kaldık
Ortada kaldık her yanımız tutuldu
Bu ne derin acı ne korkunç...
Yurdum avcumuzdan kaydı

Bir savaş kargaşası
Bir ölüm çığlığı
Bir zulüm meydanıydı
"Heyhat bir ölüm kasırgasıydı hayat"

Ölüm kasırgası hayat

TEKLİK BENİ KORUSUN

uyuyan güzel olsan
beni beklesen yalnız
ya da bomboş bir kâğıt
imza çalışırdım üstünde
abanoz koltuğa ne dersin
ben çok gezer dolaşırım
sen köşende sımsıkı
alıştığım özlediğim kadife
hem yumuşak hem uslu

bir benim ömrüm bana az
kolay mı dayanmak
bittim bitiyorum azgınlığına
nazlanma seninkini de alayım
hadi koş ağlarımın altına
kadın dediğin soluksuz da yaşar
ne yani yok mu kıymetimiz
bir hayatı duman edecek kadar
demiyor adam

yok cam sözcükler sır bulmuş bende
başı arşa vurmuş ayakları dibe
pıtır pıtır gül açmış kanı
ökseyi de saklamış akıllım
yolduğu cümlelerin altına
teklik beni korusun
yanılıp dokunsam rüyalarıma kızar
aklımdan geçenlere dedektif tutar bu

bu böyle sürüp gider
meğerki yardım edesin şiir
senin şu kibarlığın var ya
aleyhimizde en büyük delil
hey, dağı tutuklanmış ebabil
söyle bana nerde kaldı arkadaşların
annede buğulanmış dulda kokusu
iki korku arasına başka ne sığar

İçindekiler

Abdülkadir Budak Münir Öldü 33
Ahmet Ada Kime Şiir Yazmalı 35
Altay Öktem Şık 39
Arif Ay Adres 41
Aslan Özdemir Yaşamak İçin 42
Aslı Erdoğan Yitip Giderim Gecesi 44
Ataol Behramoğlu Kapının Önünde Duran Çocuğa Gazel 45
Atilla Birkiye Yüreğim Senden Yana 46
Ayhan Bozkurt Dokuz Gölyol 48
Ayhan Kurt Ses Yok 50
Aytekin Karaçoban Ses Duvarı, Dil Uydusu 54
Ayten Mutlu Unutma 56
Azer Yaran Oluk 57
Bâki Ayhan T. Hiçliğin Derin Uykusu 59
Bejan Matur Gece Gibi Olacağım 60
Birhan Keskin Yeryüzü Halleri / Denizkabuklusu 63
Can Bahadır Yüce Duvar 64
Celal İnal Çocukluktan 65
Celâl Soycan Cemresiz Günlerde 67
Cem Uzungüneş Koruk 68
Çağdaş Keçeci Eski Şeyler 70
Derya Çolpan Sabah Suları 71
Dinçer Sezgin Yağmurla Geldim 73
Engin Taş Geçtim 75
Engin Turgut Korkular Gazeli 77
Faize Özdemirciler Uzaklarda Kalacağım Daha Bir Süre ... 78
Fergun Özelli Delikanlı Ustura 80

Fikret Demirağ Tarlalardan Arpaçiçekleri
Geçip Gidiyor Gene 81
Gonca Özmen Sonbahar Üşümeleri I 82
Gökçenur Ç. Batacak 83
Gültekin Emre Yaralı H/ece 87
Halil Gökhan Zamanı 89
Halil İbrahim Bahar Çökmeler 91
Halil İbrahim Özcan Naz 92
Hasan Öztoprak Uzaktan Bakmak 93
Haydar Ergülen Düz Şiir 95
Hilmi Haşal Köprü 99
Hilmi Yavuz Yolculuk ve Sorular 101
Hüseyin Alemdar Âsûde Alkaya İçin
Yedi İnceltme İmi İnceliği 102
Hüseyin Cahit San'a Gazel 106
Hüseyin Peker Deprem Gibi 107
İbrahim Baştuğ Gelgit 109
İhsan Deniz Hurûfî Melâl 111
İlyas Tunç Damla Sözler 116
İrfan Yıldız Benden Uzak Veda 118
Kadir Aydemir Tragedya 120
Kemal Varol Mor Sevgilim 121
Kemal Yanar ...Life is a River 122
Kenan Sarıalioğlu Zaman Rübaileri 123
küçük İskender Koğuşkalk 126
Levent Yılmaz Kaside'den 127
Leylâ Şahin Derin Dondurucu 128
M. Kansu Gidecektim Ama Hiç Hüzünlenmedim 130
Mansur Balcı Kış Gitmeden Yaz Geldi 132
Mehmet Akif Tutumlu Vedasız 135
Mehmet Can Doğan Yağmur Yağar Deli Gönül Uslanır 138
Mehmet Erde Şehre Giren Adam 140
Mehmet Taner Çocuk ve Sahil 144
Melisa Gürpınar Ada Şiirleri'nden 145

Merih Akoğul Şamanların Şarkısı 148
Metin Cengiz Şarkı 3 150
Metin Demirtaş Sivas Üstünde Bir Bulut 153
Metin Güven Kasatura 154
Murat Batmankaya -Keşâ- Keş- 155
Muzaffer Kale Uykusuzluğun Önü 156
Müjde Bilir Fiske 159
Necmi Zekâ Orta Sınıftan Bir İtiraf 160
Orçun Türkay İhanet 161
Osman Serhat Erkekli Kanser 164
Ömer Aygün Atak 165
Sabahattin Yalkın Aksaray-Taksim Tramvayı 167
Sadık Yaşar Herkes Akşamcı 168
Sacide Arzu Doğal Afet 169
Salih Bolat Açılmış Kanat 171
Sıtkı Salih Gör Tükeniş Süitleri 173
Serap Erdoğan Çıban 174
Serdar Koçak Telaşlı Konçerto 176
Seyhan Arslan Şehlâ Kediye Ağıt 177
Sıtkı Caney Fotoğrafımdaki Mühür 181
Sina Akyol Rüzgâr İçin, Gürültü İçin, Sata Taşı İçin Şiir 188
Süha Tuğtepe İnsan ile Oyun 190
Tahir Abacı Yangın Büyüten Yağmur 196
Tamer Gülbek Deli Karı 197
Tamer Öncül İnsan'a İki Emir 199
Timuçin Özyürekli Salkımsöğüt Altında Bir Pazar Günü . . . 201
Tuna Kiremitçi Kaçkın 202
Turgay Fişekçi Yorgun Gül 203
Turgay Kantürk Eşya Sıcaklığı 204
Uğur Aktaş Seyir 206
Veysel Çolak Kömürün Korlaşan Sesi 207
Yılmaz Odabaşı Aşkın Bilançosu 209
Yusuf Alper Heyhat 210
Zeynep Uzunbay Teklik Beni Korusun 211

ISBN 975 306 280-0
9 789753 062808